

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „
Numărul poporal:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— „
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

REDACȚIA

și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

ROMÂNUL

Advocații și lupta noastră națională

— Spovedania unui avocat —
(Articol venit din afară)

MOTTO: „Advocati qui dirimunt
ambigua fata, non minus
provident generi humano,
quam milites qui rem pu-
blicam proeliis ac san-
guine prohibent“.

Cuvintele acestea, ale nu mai știu cărui
vechi iscusit jurisprudent roman, ni-le spunea odinioară profesorul de drept, când ne introduseseră, pentru primădată, în tainele sentențioaselor pan-
decte. Ni-le spunea, ca un prim îndemn, ca un motto al carierei, ce avem, să îmbrățișăm și re-
peta, trecându-și parecă, cu o mulțumită satis-
facție, mâna peste fruntea-i largă: „da, da —
advocații și judecătorii, cari aplanează conflic-
tele, nu mai puțin folos aduc genului omenesc,
decât soldații, cari feresc republica de răsboaie
și de sânge...“ Era, ca și cea mai precisă axiomă
apologetică, aceasta — a tagmei.

Și cu toate acestea, Dumnezeu îmi vede
sufletul, că nu pentru aceea am folosit citațiunea,
ca tagmei mele să-i aduc cuvântul de laudă, nu
— că chiar prin ea, cum are luciul clasic al is-
cusimiei, ca aparența s'o prezinte drept adevăr
— să vă dovedesc, chiar împotriva intereselor
de vanitate ale tagmei și să vă desvălesc păca-
tul ei cel mai mare, *păcatul din naștere*.

Sentința iscusitului jurisprudent e capti-
vantă. Și, ca silogism, de o perfecțiune clasică,
e nerăsturnabilă. Dar numai ca silogism. Adevăr-
ul, ce vrea să-l cuprindă, o să vă pară foarte
indoielnic, ca laudă a tagmei, dacă-i vom des-
cheia puțin legătura sin-logică. Da, e perfect,
advocații tot atât folosesc republicei, cât și mi-
liția. Dar cât folosește miliția? Și cum?!

Aci cred, că n'o să fie mare nevoie, să in-
sist mai mult. Ca cetățeni pacinici și muncitori
și cari simțim atât de dureros greutatea poveri-
lor, exclamată de susținerea armatei și suporta-

rea lor, din zi în zi mai urcată, cum imperios o
impune întărirea zilnic înoită a ei — cred, că
suntem cu toții de perfect acord, constatând, că
armata e o plagă. Pentru noi, individual, o plagă
aproape insuportabilă. Dar o plagă impusă de
necesitate, ni-se va reflecta, din parte oficială,
când ni-se cere contribuirea. *Un malum nece-
sarium*.

Să admitem. Dar să fixăm apoi imediat
concluziunea aceasta logică și la partea cealaltă,
a silogismului prea iscusit, al jurisprudentului
roman și să constatăm fără șfială, că: *advocații
și întreaga lor tagmă sunt un „malum“*, iar dacă
veți fi prea politicoși, să le recunoașteți și pu-
țintică umbră de merit, puteți admite că sunt,
un „malum necessarium“. Nimic mai mult însă.

Evident doar, ca tagma noastră, sucitoare
și răsucitoare de înțelesuri, învărtitoare de pa-
rafe și de legi, cum a intrat ea în conștiința
publicului, care nu-și poate închipui tipul perfect
al avocatului, decât doar în felul celui mai abil
jongleur, care în loc de bile, cuțite, ori facile
aprinse, aruncă și se joacă însă măestru cu pa-
rafele legii — evident, că producțiunea pro-
prie zisă a acestei tagme e aproape nulă și cu
certitudine, ea aduce cel mai puțin folos public,
ce l-ai putea prinde cu mâna. Trăitoare din pro-
stia, din răutatea, din păcatul și din neștiința
oamenilor, evident, că acolo, unde slujitorii ei
cresc și se înmulțesc, acolo e cam... „putred
mărul“.

Și e clar, că acolo, unde ea a ajuns să-și
asume conducerea chiar — nu e semn de prea
bine!

Am convingerea, că constatările acestea,
n'o să-i fie publicului nostru, predispus și de
altfel împotriva tagmei advocătești, prea puțin
simpatice. Dar ce au de-a face cu lupta noastră
națională?!

Mult. Privită dela suprafață, politica no-
astră și mai ales luptele ei de zi — *advocații ro-
mâni sunt acei, cari o poartă și o conduc, în mai
mare parte*. Aproape întreg comitetul nostru na-
țional constă din advocați. Când aveam mai
mulți deputați dietali, erau trei preoți, un me-
dic și un profesor între ei, ceialalți, majoritatea
absolută erau advocații. La alegeri, majoritatea

candidaților, o dau iarăș advocații. În comitate
ca membrii congregațiunii, tot ei au majoritatea.
Prin urmare, în fruntea luptelor militante politice,
ei stau. Și e semn de bine acesta? E clar, că nu.
Dar se poate altcum? O să vedem!

Intrând mai adânc în manifestațiunile de
viață publică a poporului nostru, o să vedem,
că în fruntea institutelor noastre economice fi-
nanciare, mai des a băncilor, aflăm iarăș în
mare majoritate pe advocați, ca directori de
bancă, ori ca membri ai consiliilor. Unde e
vorba apoi de ocrotirea trebilor noastre biseri-
cești și școlare, la suprafață iarăș pe ei îi aflăm
în preponderanță, ca deputați sinodali și ai con-
gresului. Și-i aflăm pe tot locul, în comitetul
„Astrei“, pentru cultura și literatura poporului ro-
mânesc, ca și la Fondul de teatru și poate chiar
și ca prezidenți ai reuniunilor de cântări, dac'am
sta să le facem statistica, iarăș advocați am
afla mai mulți. Și e bine lucrul acesta? Evident,
că nu. Dar să-i vedem cauzele. Aflându-le, o să
avem și remediul. O mică digresiune însă.

Politica oficială a țării noastre o conduce
azi pătura vechilor feudali, acum latifundieri bo-
gați și puternici. Intreagă puterea conducerii Sta-
tului e în mâna lor. Însăși Constituțiunea țării
și toate instituțiunile ei poartă pecetea feudalis-
mului agrar. În cursul vremii și-a mai câștigat
apoi influență și capitalul, mai mult uzurar, de-
cât industrial și care din nenorocire e în pre-
ponderanță în mâna Jidanilor, cunoscuți ca tipul
lipsei de scrupulositate. Evident dar, că azi, Con-
stituțiunea faptică a țării — nu înțeleg dar nu-
mai pe cea scrisă, să fie un compromis al pu-
ternice oligarhii feudal-agrar și al capitalis-
mului uzurar.

Și e natural, ca și parlamentul țării, legi-
ferarea și aplicarea legilor, guvernarea și admi-
nistrarea țării, să poarte timbrul aceleiași pe-
cete. De aci apoi, că majoritatea parlamentului
o au feudali agrari, sateliții lor și reprezen-
tanții capitalelor uzurare și de aci, că tagma
advocătească e și în parlamentul ungar în pre-
ponderanță uimitoare, față de reprezentanții ce-
lorlaltor tagme și ocupațiuni. Natural: *compromisul
mincinos al oligarhiei cu uzura, nu se
poate susține, decât prin legi și instituțiuni su-*

„Înșiră-te, Mărgărite...“

de Victor Eftimiu

Miercuri, 2 Februarie st. v. s'a re-
prezentat pentru prima oară la Teatrul Na-
țional din București, poemul feeric „Înșiră-
te: Mărgărite“, al d-lui Victor Eftimiu.

Publicăm aci, din deosebita afabilitate
a autorului, câteva fragmente, intercalate
de autor în timpul repetițiilor, — fragmente,
ce nu figurează în manuscrisul întreg al
piesei, care se află în posesia revistei „Lu-
ceafărul“.

Făt-Frumos.

(Ajuns la curtea lui Alb-Împărat, Făt-Frumos
și spune dragostea lui pentru Ileana Cosân-
zeana.)

O femeie! — Da! Iubirea! Iată singura-mi comoară!
Ea-mi aprinde'n zare flacări, mă învie, mă omoară!
Pentru ea străbat pământul și mă lupt înverșunat,
Drumul vieții, pe furtună, numai ea mi-a lu-
[minat!]

Da! Iubirea! Iată visul, visul sfânt ce mă fră-
[mântă...]

Ea îmi pune flori în plete și'n lumină mă'nvest-
[mântă,

Ea mă face vecinic tânăr, sprinten, viu, neobosit
Și mă'ndeamnă, cu grăbire, să plec iar, — când
[am sosit!]

Pe câmpia 'nzăpezită, când e noaptea viorie
Parc'astept să-i văd culcata, umbra largă, al-
[băstrie...]

Glasul ei îmi cântă doine în suspinul unui val,
Glasul ei îmi spune basme într'o doină de caval;
O ghicesc cum umblă leneș în frunzișul ce tresare,
Fața ei o văd, cum râde într'un soare ce răsare,
Iară cântul ciocârliei, aninat deasupra mea,
E chemarea depărtată, care-mi vine dela ea!..

Fata cea mare a Împăratului.

(Văzând, că sora ei cea mai mică nu vrea
să-și aleagă un soț în șirul feciorilor de împărat,
fata cea mare o muștră, și între altele îi spune:)

Sora mea, ursitu noastră nu-i ursita celorlalte...
Între noi și lumea largă, sunt atâtea ziduri nalte!
Ce știm noi de restul lumii, — zăvorite în palat?
Cum putem cunoaște soții, — când aiurea n'am
[umblat?]

Am avut și eu odată — dorul zărilor deschise,
Dar veni înțelepciunea și avântul vai se 'nchise,
Ca o floare ce zadarnic așteptat-a zori de zi.

A trecut de-atuncea vreme... dorul nu se mai trezi...
Voia tatei, voia țării, — asta ne-a sortit ursita...
Cine știe.. poate'n drumu-i, altă cale nu găsi
Ursitoarea vieții noastre... Ce să mai nădăjduim?
Cu supunere adâncă, se cuvine s'o primim...
Singure s'alegem soțul, nu ne prea ajută mintea...
Or ce sfat ne e prielnic... Hai, ascultă-mi rugă-
[mîntea:

Fii mai bine, și necazul o să-ți treacă în curând...
*

(E scena când Făt-Frumos, întâlnindu-se cu
Smeul-Smeilor, e nevoit să asculte muștrările a-
cestuia. La replica lui Făt-Frumos: „Am ieșit
învingător!“ răspunde:

Smeul-Smeilor

Ai ieșit, — dar nu prin tine: și-au stat toate 'n-
[tr'ajutor:

Lighioanele din codri, din văzduhuri și din apă
Vin la tine totdeauna de te-ajută și te scapă...
Impărțind surâsuri calde, nu-ți treci vremea în
[zadar...]

Unui om îi spui povestea-ți, altuia îi dai un dar,
Ești frumos, ești blând la vorbă și pe nimenia nu
[sperii,

Munții tu îi faci din pieptini, iar pădurile din
[perii...]

Folosești întotdeauna câte-un strașnic talisman
Ce te-ajută la nevoie și te scapă de dușman.
Pe când eu, ascuns ca urșii, singur, singur tot-
[deuna,

Strecurându-mă pe drumuri unde nu răsare luna,
Ocolind de-aud vr'un sgomot, or de văd lucind
[ceva,

Fug de oameni și de fiare în vr'o vale... undeva...
Eu sunt cel ce arde sate — când s'aprinde-un stog
[de paie,

Mâna mea, vă pare ghiară iar suflarea mea, —
[vâpaie.

Nimeni nu-mi ajută mie, fiindcă n'am surâsul blând
Fiindcă nu mă știe nimeni după dragoste umblând.
Fiindcă rostul vieții mele nu e patima lumească

cite și răsucite, prin aparența cea mai obraznic mincinoasă a adevărului intervertit și de aceea, trebuie să fie la îndemână iscusința astută a advocaților. Și e fapt, că nicăieri, în nici o țară de pe suprafața pământului, legi, mai barbar de nedrepte, vor putea încă fi, dar legi, mai sucite și mai încălcite, mai făcute par'că, anume pentru viclesug și intervertire, nu sunt, ca în țara noastră. Cu un cuvânt, pe scena politicii oficiale feudali latifundieri, sateliții lor și capitaliștii uzurari, ca actori, iar advocații, ca sufleuri și deghisori. Intreagă lupta înverșunată, ce trebuie s'o poarte partidul nostru național, se eșuează în mare parte, prin pararea atacurilor atât de înțepit îndreptate, nu brusc lovindu-te la mir, dar persecutându-te zilnic și fără de odihnă, pe calea și cu puterea legilor, făcute întru adins mincinoase. E un fenomen acesta, izvorit din puterea nesecată a adevărului și prin urmare născător de nădejdi, cari se resumă în faptul că minciuna goală nu poate exista — ea trebuie să se îmbrace în haina, să ia macar aparența adevărului.

Iar astfel am ajuns poate la *deslegarea tainei* și a fenomenului aceluia, că *de ce azi și în politica poporului românesc și mai cu seamă în cea militantă de azi, sunt la suprafață, în șirul prim și la conducere, iarăși advocații?*

Fiind așadar politica noastră militantă, în cea mai esențială parte a ei, întreținerea luptei de apărare, împotriva partidelor, cari abuzând de puterea Statului, intervertind legile, ne atacă în numele lor și cari nu principii ne opun, ci putere, făcându-ne chiar pe funcționarii Statului dușmani și fiind bineștiut, că puterea nelegiuită totdeauna caută aparența legalității și a dreptății — evident, că în fața acestor atacuri perverse, din șirurile luptătorilor noștri, aceia să năvălească în șirul prim, cari cunoscând sufletul legilor, dar cunoscând și întreagă înșelătoria și întreg abuzul, ce se face cu ele, ei vor fi cei mai apți să ne facă, apărarea cea mai efectivă. La tot cazul avem lipsă de ei, doar în privirea puterii brutale, ce-și arogă însă ființa dreptății și a adevărului, singurul mijloc efectiv de apărare e demascarea ei.

Firește, e numai o parte aceasta, a luptei, în care advocaților români le-ar reveni rolul cel mai mare. În partea cealaltă, dar chiar și aci, ei au însă lipsă de toate forțele neamului nostru, de iscusința și de priceperea, de mintea și de inima tuturor tagmelor, de sufletul tuturor Românilor de bine.

Natural, că mai ideal ar fi și semn de mai bine, ca lupta noastră să se dea între altfel de condițiuni de pace politică, între cari lupta partidelor, să fie emularea liberă pe calea progresului, nu atac de exterminare pe de o parte și fatalitatea apărării pe de altă parte și jinta acesteia emulări să fie nu distrugerea, ci creierea,

Fiindcă glasul și privirea-mi nu prea știu ca să
[glumească
Fiindcă păsările mele nu le povestesc plângând —
Fiindcă alte năzuințe port în inimă și gând!...

(În scena dintre Smeul și Zâna-Florilor, care ocrotește pe Făt-Frumos, iată ce spune aceasta la amenințarea Smeului, că va ucide pe Făt-Frumos:)

Zâna-Florilor.

Poți să pleci, dar ține minte: nu e singur dragul meu...
N'ai să lupți cu dânsul numai — căci în luptă sunt și eu...
Intre el și între tine nesimțită, nevăzută
Eu voi fi întotdeauna să-i dau sabia căzută...
Lovitura o să-i cadă mult mai greu, mai răspicat;
Poți să pleci! Dar ai în mine un dușman neîn-
[duplecă!

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

și atunci evident, că în planul prim ar ajunge, în locul sterillor advocați, reprezentanții tagmelor productive. Și ar fi mai bine. Ar fi! Dar așa cum e azi de fapt, e fatal rolul advocaților. De dragul adevărului să constatăm: *nu ei sunt cauza răului, ci efectul lui.*

În planul prim al politicii militante, e fatal, dar vor trebui să rămână și pe mai departe advocații. E un moment încă aci de remarcat: lupta militantă politică reclamă jertte, bănești și de timp și reclamă absolută independență. Și e fatal, că iarăși, dintre toate tagmele intelectualilor români, advocații să aibă și aceste calități în preponderanță. *Cariera lor e mai rentabilă, mai liberă și mai independentă.*

Cred însă, că în partea cealaltă a năzuințelor și luptelor noastre politice, unde e vorba mai mult de creiere, decât de apărare: la bănci și la instituțiuni economice, în trebile bisericesti și școlare, cu un cuvânt în tot locul unde se reclamă cunoștințe speciale, de resort se va face cu timpul și încă în curând selecțiunea în mod natural ajungând în fruntea mișcărilor totdeauna cei mai apți pentru anumit resort. O reclamă aceasta principiul diviziunii muncii, care se valorează în tot locul unde e vorba de progres și fără de care nici nu prea există progres adevărat. Valorarea acestui principiu, noi va trebui s'o accelărăm numai, pe toate terenele vieții noastre publice, să ne conformăm și felul luptelor noastre politice — și a celor de apărare și a celor de creiere, tot acestui singur salvator principiu.

Ei dar, cum?! Apoi bine, mai gândiți-vă și d-voastră. Eu am spus destul și n'ași vrea, să mi-se reproșeze, că și în lupta pentru exterminarea advocaților, iarăși advocat s'a înbulzit în planul prim.

Destul atât, că ași fi cel mai fericit, dacă ași putea ajunge vremea, ca lumea să nu mai aibă nevoie de miliție și poporul românesc de advocați! Mă credeți?!

Politica de partid și morala*

de Frederic Paulsen

1. Partidele existente

Premi explicarea unei noțiuni. Partidele sunt, spre deosebire de fracțiuni, de coterii, de clice și de alte asociații similare cu ținta de a duce în îndeplinire scopuri personale, niște grupuri mari de populație, cari cuprind și masele mari ale poporului, și se țin deolaltă în urma intereselor, principiilor și ideilor comune, luptându-se întreolaltă pentru putere în Stat, ca să poată preface voința proprie în voința complexului Statului.

În Germania nu sunt partidele politice și luptele de partid mai vechi decât din secolul al XIX-lea. Secolului al XVIII-lea i-a fost apariția aceasta cu desăvârșire străină. Nu numai fiindcă nu exista o viață publică, ci și dintr'un motiv mai adânc: domnia, de fapt, un fel de unanimitate de simțăminte. Pe spiritele conducătoare le uniau ținte mari, comune: raționalismul, înaintarea culturii, formarea nouă a Statului și a ordinii de drept, după principiile dreptului natural, curățirea bisericii și a religiunii de abuzuri și credințe deșarte, îmbunătățirea educației, ridicarea maseilor la o colaborare la fructele cunoștinței celei nouă — tot ținte, în cari se știau cei mai buni una. Principii mari au stat în fruntea mișcării, ca conducători, Frederic al II-lea, Iosif al II-lea: toate tendințele viguroase ale timpului au prins viață în personalitățile lor. Cum ar fi putut fi vorba de o opoziție sub conducerea unui principe cu Frederic-cel-mare?

Secolul al XIX și-a pierdut această unanimitate. Cu pacea dela Viena se începe războiul intern.

* Am dispus a se traduce pentru „Românul” conferința profesorului Frederic Paulsen dela universitatea din Berlin despre politica de partid și morala. Conferința aceasta e foarte instructivă pentru toți, cari se interesează de politică, și ideile lui Paulsen își au totdeauna farmecul lor, chiar și atunci, când nu le poți accepta întru toate, cum este spre pildă, la descrierea în colorii prea negre a vieții de partid. Cetitorul însă se va convinge, că Paulsen, filosoful și specialistul în etică, are de cele mai multe ori dreptate.

Partide politice se ridicară, îndată după sfârșitul marilor războaie ale popoarelor, ca să poarte reciproc lupte pătimase; numele partidelor, cari dăinuiesc până în ziua de astăzi și cari ne-au părut nouă, celor mai bătrâni lung timp singurele partide posibile, numele partidelor liberale și conservative au venit la iveală în prima jumătate a secolului. În anul 1848 a izbucnit lupta de partide într'o luptă fățișe. Cu dismembrarea politică a venit, firește, împletindu-se în multe privințe cu ea, dismembrarea pe terenul bisericesc-religios; împotriva raționalismului luat din epoca anterioară s'a ridicat din nou credința și a câștigat din nou domnia în biserică, în urma unor lupte înverșunate, sprijinită fiind în curând ca ortodoxie din partea puterii de Stat. Contrastul cel vechi între confesiuni, care părea că a dispărut aproape cu desăvârșire la sfârșitul sec. al XVIII-lea, apăru și el cu vehemență înnoită și s'a prefăcut cu timpul în substrat pentru formațiunea partidelor politice în toate statele germane mai mari. De prin anii 60 au început apoi clasele sociale să se organizeze în partide dușmane; lupta de clase e semnul caracteristic al luptelor politice dela sfârșitul secolului al XIX-lea. Într'aceiași timp au seferit partidele politice cele vechi schimbări interne; organizarea cea nouă a ființei de Stat prin Bismarck a luat terenul principal de sub picioarele vechilor contraste, înainte de toate a căzut întru bara dezvoltării politice a Germaniei. Pe de altă parte a adus cu sine dezvoltarea tot mai mare a activității de Stat pe teren economic, în politica vamală, comercială și de meserii, o alianță a grupurilor celor mari, mai cu seamă a agricultorilor, mai apoi a industriașilor și comercianților, pentru a duce la isbândă în politica economică interesele lor; astfel se întâmplă că vechile partide politice se transformă tot mai mult și mai mult în uniuni de interese comune. În sfârșit mai detemină încă un moment formațiunea de partide nouă: deosebirea de naționalitate.

De când au început a se manifesta naționalitățile una față de cealaltă cu o conștiință de sine tot mai pronunțată, de când a ajuns principiul de naționalitate un factor important a politicii Statelor, își stau față în față în cele mai multe State cu naționalități deosebite elemente eteregene cu o ură nețarmurită, amenințându-le chiar Statul cu sfârșirea. Și în Germania se pot simți aceste lupte pe la toate marginele țării, deși nu au rolul conducător, iar într'o țară într'o țară învecinată, de a cărei soartă e legată strâns și soarta neamului german, în Austria, Ungaria, luptele acestea stăpânesc viața publică. De altfel ar trebui să se facă amintire aici și de mișcarea antisemită, care își are rădăcinile, evident, în instințele naționale. Astfel este sfârșitul corpului național de o sumă întreagă de desbinări, cari duc până în măruntaie.

Efectul acestei dismembrări este o împiedecare a activității și o paralizare a puterilor.

Ea se resimte în toate domeniile vieții publice, a organelor de Stat și private. Să luăm activitatea societăților: puteri, cari altfel s'au alia pentru o conlucrare folositoare obștească se combat reciproc; este vorba, spre pildă, de înființarea de biblioteci și săli de lectură populare, îndată se arată considerațiunile de partid: tendința cutare sau cutare din presă sau din literatură va trebui, fără doar și poate, să sprijinească acțiunea. Tot asemenea în viața publică, în administrația de Stat și comunală: la alegerea candidaților se recere în locul destoiniciei și a meritelor mai întâiu de toate, ca merit principal, aparținerea la partid. Spiritul de partid caută să se îndese chiar și în justiție.

Cu toate că e un lucru ne mai auzit în Germania o influențare a judecătorilor din partea partidelor, precum s'a întâmplat în Fanța, cu faimosul proces politic, care a ținut ani de zile țara în continuă agitație, totuși, nu lipsesc încă la noi cazuri, cari arată cât de greu este, într'o epocă de lupte de partid atât de pătimase, chiar și judecătorului să-și mențină prestigiul fără de considerarea vreunui partid.

Astfel au partidele tendința de a pustiia viața publică, de a nimici dreptul și dreptatea și de a strica caracterul singuraticilor. O maximă cunoscută zice: politica strică caracterul; despre ființa partidelor se va putea spune cu drept cuvânt: cine se dă în brațele lor nu se va putea apăra ușor de o tâmpire a simțului de adevăr și dreptate.

Din cele premise se poate pricepe ușor, dacă oameni cu orizonturi mai înalte și cu simțăminte mai sensibile întorc spatele vieții publice, desgustați și repugnați. În marea republică nord-americană se zice, că elementele mai bune ale populației s'au retras aproape cu desăvârșire dela viața politică și au lăsat terenul liber politicienilor de gheșeft și vânătorilor de pradă. Același fenomen îl găsim în vechime. Antipatia față de politică și față de politicienii existenți este o caracteristică a scrierilor platonice: în Apologie, în Gorgias, în Politikos, în Republică, pretutindeni aceiași ținută: un filosof, un om cinstit, căruia adevărul și dreptatea îi sunt altăceva decât cuvinte, cari sună frumos și cu cari se luptă oratorii în adunările populare ca să ajungă la rezoluții, nu se poate dimitte la o astfel de viață politică; căci n'ar putea folosi ca politician și orator poporal orașului, și s'ar nimici el însuși. De aceea se retrage și se ocupă, asemenea lui Socrate, cu ceea ce i-a poruncit zeitatea.

Nu lipsesc simptomele, că și la noi bucuria pentru viața politică e în decreștere. O plângere, pe care o întâlnești des, e plângerea, că nivelul cultural al reprezentanților poporului din Germania scade mereu. Un lucru este sigur: că populația nu mai urmărește activitatea corporațiilor politice cu atâta interes. Cine mai citește debaterile altfel, decât în rapoartele prescurtate tot mai mult din gazetele de zi? Redactorul unuia din cele mai bine redactate jurnale mi-a spus odată: rapoartele parlamentare sunt o adevărată plagă pentru redactor: oratorii se plâng mereu, că raportăm prea pe scurt și fără de conținut, până când cetitorii vociferează, că raportăm prea pe larg și fără de cuprins.

N'ar fi mai bine deci, dacă n'ar mai fi nici un partid? Sfatul acesta l-au dat nu numai oameni de Stat, cari au fost împiedecați de acțiunea infructuoasă a partidelor; de câte ori nu s'a plâns chiar și Bismarck împotriva spiritului de fracțiune. Și în sânul populației există în cercuri largi dorința după o eliberare de sistemul de partide; cine mai crede astăzi încă în partide, astfel, precum se credea în prima jumătate a secolului al XIX-lea în liberalism?...

„Bukarester Tagblatt“ ziar de frunte din București remarcă articolul dlui dr. Alexandru Vaida-Voevod, publicat în Nr. 15 al ziarului nostru sub titlul „Chestiunea națională în raport cu politica externă a Monarhiei“ și numind acest articol „vrednic de toată atențiunea“ reproduce următoarele din acel articol: „Toți bărbații de Stat ai României, cât și conducătorii politici ai Românilor din Ungaria și Transilvania, au recunoscut de mult faptul, că numai o monarhie puternică oferă garanții reale de existență elementului etnic românesc. România mulțumită înțelepciunii Regelui și prevederei șefilor partidelor politice din Țară a devenit un factor de forță economică, politică și militară. Tovărășia de arme a Regatului român contribuie mult la siguranța Imperiului habsburgic. Interesul reciproc a determinat atragerea României în sfera triplei-alianțe, respectiv cooperarea României cu cele trei puteri mari. Această tovărășie, această cooperare nu poate fi însă sinceră decât până atunci, până când ea ține cont de existențele reale ale elementului etnic românesc de pretutindeni. Nimicirea românismului din Ungaria și Transilvania ar avea drept urmare fatală și nimicirea existenței româniei din Regat, atât ca Stat liber și independent, cât și ca element etnic. Persecuțiile din trecut și din zilele noastre îndreptate în contra libertății dezvoltării noastre naționale, culturale, economice și politice au produs curente în conștiința obștească din România, cari stau în flagrantă contradicție cu politica externă oficială a Țării. Este prin excelență un interes vital, atât al Regatului român, cât și al dinastiei ei, ca aceste curente în viitor să nu fie potențate până la acel grad, încât cei în drept, fiind constrânși de revolta obștească, să schimbe politica oficială externă a României, ținând cont de postulatele națiunii.“

Avem de altfel informațiunea, că acest articol al distinsului nostru deputat a fost remarcat atât la București, cât și la Viena în cercuri politice de mare însemnătate.

Adunarea de Joi. Primim din foarte multe comune știrea, că iubiții noștri țărani s'au întors acasă dela adunarea de Joi plini de însuflețire și curaj. Sosiți acasă, ei au fost încunjuțați de frații lor, cari nu au luat parte la adunare și au fost ascultați cu mare interes, când povestiau cele întâmplate. Se observă în toate comunele românești o vie mișcare și interes pentru afacerile noastre politice și ni-s'a adus la cunoștință, că în centrele cercurilor electorale din cele 3 comitate, cari au fost reprezentate la adunare, oamenii doresc asemenea să se țină adunări populare, la cari să cuvinteze conducătorii din Arad. Semne înveselitoare.

De altfel, azi am primit la redacție următoarea scrisoare:

„Mult stimate domnule redactor! -- O nespuse bucurie mi-a cauzat această măreață adunare din ziua de astăzi. Ce au văzut ochii noștri și au auzit urechile noastre, vor rămânea întipărite în inimile noastre. Aceste momente de fericire, le vom împărtăși cu bucurie consătenilor noștri. Deci până când nu ne depărtăm de acest oraș, vă aducem pe această cale D-voastră și mult valoroșilor noștri conducători sincerile noastre felicitări. Arad, la 3/16 Februarie 1911. Cu cel mai profund respect: Ioan Jebelean, Ilie Fumor și consoții din comuna Igrăș, comitatul Torontal.“

Scrisoarea aceasta e mărturie vie despre ceea ce ziceam ieri, că iubiții noștri frați și țărani, înțeleg perfect rostul luptelor noastre politice.

Ulterior publicăm și telegrama de felicitare a fraților noștri din Viena, care ieri se pierduse printre scrisorile redacției, și astfel nu s'a publicat ieri. Telegrama e următoarea:

Viena. Colonia română din Viena salută cu entuziasm adunarea națională din Arad. Dorim vrednicilor conducători ai luptelor noastre naționale învingere.

Alegerea dela Vinț

Din Budapesta ni-se telefonează următoarele: Azi s'a continuat dezbaterile protestului înaintat de alegătorii d-lui dr. Iuliu Maniu în contra mandatului dela Vinț, răpit prin teroare și volnicie nemai pomenită.

Apărătorul lui Mayer, dr. Edvi-Illes, a ținut o vorbire plină de ură și venin în contra Românilor, dar deosebit în contra blăjenilor, pe cari i-a numit *agitatori noștri și periculoși*.

I-a replicat d. dr. Ioan Erdélyi, apărătorul alegătorilor d-lui Maniu, care timp de 3 ore cu argumente puternice a zdrobit și nimicuit toate afirmațiunile lui Edvi-Illes, respingând totodată cu cea mai mare indignare insulta ce acesta a cutezat s'o aducă blăjenilor și întreg neamului românesc.

Iată aci un foarte scurt rezumat al vorbirii vrednicului avocat, a d-lui dr. I. Erdélyi:

Inaltă Curie!

De două mii de ani și mai bine tendința fiecărui Stat civilizat este dogma: Iustitia est regnorum fundamentum. Respectarea, validitatea practică a acestei dogme a făcut din Romani cea mai glorioasă națiune ce a domnit cândva în lume.

Clientii mei, Popa Ion și soții, împreună cu 3¹/₂ milioane Români așteaptă cu nerăbdare și încordare rezultatul acestei petiții. Nu doară că ne-ar dura capul pentru acest mandat! Căci poporului alegă-

tor din cercul Vințul-de-jos personal, în sistemul politic de azi e aproape indiferent, că cine reprezintă acest cerc. Pentru că cel din opoziție, scos din parlament prin neleguire, arătase între împrejurările de azi, că poate face minuni în interesul cercului, și credincios conștiinței sale acum nu ar putea face alta, decât ce a făcut în dările de seamă ale sale de până acum, spunând: „Nu v'am adus nimic, și nu vă voi putea aduce nimic, până nu se va înfăptui reforma electorală, dând ființă parlamentului adevărat reprezentant al poporului!“

Iar, cel ce reprezintă azi cercul, cu drept cuvânt poate răspunde partidei sale: „V'am cumpărat, ce vreți dela mine? V'am plătit înainte! nu vă datoresc nimic, nici vouă, nici cercului!“

Afacerea acestei petiții nu este a clienților mei, nu este a dlui dr. Iuliu Maniu și nu este numai a poporului românesc, ci este a întregii țări, și a reputației sale ca Stat de drept.

Clientii, Popa Ion și soții, împreună cu ei toți Românii, nu pentru soarta mandatului așteaptă cu interes încordat rezultatul acestei petiții, ci pentru că vrea să știe: oare e dogmă pentru d-voastră adevărul cuprins în cuvintele „iustitia est regnorum fundamentum“?

Răspunsul numai dela d-voastre îl așteaptă, înaltă Curie.

Ilegalitățile înșirate în petiție se repetă zi de zi în viața publică a acestui Stat, și asemenea împrejurări justifică neîncrederea și îndârjirea fără margini a Românilor. S'au adresat la toate forurile, fără rezultat. În fața acestei situații deperate Popa Ion și soții au crezut a găsi o singură oază și aceasta este Inaltă Curie. Dela ea așteaptă tot binele ce îi mai poate ajunge în această chestie, dar așteaptă și răspunsul la întrebarea dacă pentru Statul nostru numai o dogmă, sau și o realitate principiul „iustitia est regnorum fundamentum.“

Toți juriștii prezenți au ascultat cu atențiunea încordată și au admirat pledoaria admirabilă a talentatului și însuflețitului avocat român și totodată puteai citi pe fețele lor, că sunt pătrunși de adevărul celor expuse în chestia mandatului dela Vinț.

Vorbirea d-lui Erdélyi plină de foc, putere convingătoare și simțământ românesc a entuziasmat până la culme lumea multă românească, care și-a ținut de o sfântă datorie națională să participe la dezbaterile petiției contra mandatului dela Vinț, smuls cu puterea din mâinile celui mai vrednic și prețuit fiu al neamului românesc, din mâinile d-lui dr. Iuliu Maniu.

Transmitem vrednicului avocat d-lui dr. Ioan Erdélyi adânc simțimintele noastre felicitări pentru vrednică și călduroasă apărare. Totodată rugăm pe bunul Dumnezeu ca în aceste vremi grele să ne aducă fericirea nespuse, să-l vedem pe d. dr. Iuliu Maniu acolo în parlament, unde glasul său puternic a spus fără frică, să audă toată lumea, durerea unui neam întreg!

Politica în Ungaria

Din murdăriile politice ungurești.

Hotărârea juriului pentru examinarea actelor secrete, despre cari am mai amintit, nu a putut încă să restabilească încă liniștea, care totdeauna urmează după marile furtuni parlamentare.

Atât ministrul de finanțe Lukács, cât și fostul secretar de stat Désy socotesc sfârșită chestia. Partidul kossuthist însă nu este mulțumit cu hotărârea juriului, ci pretinde, ca guvernul să prezinte Camerei actele secrete, iar ministrul Lukács să-și ceară scuze dela Francisc Kossuth.

Se vorbește că mâine, Sâmbătă, deputatul Tóth, unul dintre vicepreședinții partidului kossuthist, va interpela în Camera și-și va motiva cererea în privința înaintării Camerei a actelor secrete. Ministrul președinte Khuen Héderváry a declarat, că în cazul acesta va răspunde în chestie și va propune Camerei să respingă propunerea lui Tóth.

În întreagă afacerea ministrul Lukács a dovedit o atitudine curioasă, iar din atitudinea mai nouă deducem, că Tisza îl poartă de brâu ca pe copii mici, încât nu este exclus, ca la cuvântul poruncitor al domnitorului dela Geszt să-și ceară chiar și scuze dela Kossuth. Și pentru-ce? Pentrucă odată din greșală, l'a luat gura pe dinainte și a cutezat să spună adevărul. Șeful partidului propriu l'a împuns pe Lukács pe furis. Ziarele guvernamentale voesc să scuze și să ascundă adevărul faptului acestuia spunând, că decisul juriului este un compromis, care a avut de scop să dea dreptate, în măsură convenită, ambelor părți.

Un glas din Viena.

Față de știrile ziarelor guvernamentale „Fremdenblatt“, ziarul ministrului de externe, scrie următoarele: „În sfârșit în politică orice tactică, dacă succede, este permisă, dar decisul pe care l'au adus acei patru domni în chestia Lukács-Désy, deși în explicarea pactului secret recunoaște buna credință a ministrului de finanțe, totuși nu înseamnă succes pentru ministrul de finanțe“.

Dar ministrul de externe ca să încunjure căderea lui Lukács, tocmai acum pe timpul delegațiilor, a făcut să apară în același ziar o rectificare, că „articolul exprimă numai vederile redacției din „Fremdenblatt“.

Înțelege-va oare ministrul Lukács că aceasta e: după ploaie căpeneag?

Codul penal militar.

Unele ziare guvernamentale ungurești și austriace răspândiseră știrea, că între cele două guverne s'ar fi ajuns la un compromis în chestiunea limbei de pertractare a proceselor în fața consiliului de războiu.

Ministrul de războiu comun tăgăduiește că până acuma s'ar fi ajuns la un compromis, în această privință, între Austria și Ungaria.

Limba oficială a armatei Monarhiei dualiste e cea germană, dar nu e de contestat că trebuie ținut seama și de limba maternă a acuzatului trimis în judecata tribunalelor militare. Ori-cărui acuzat trebuie recunoscut dreptul de a se apăra în limba în care se exprimă mai bine.

Dar urmează de aici — încheie ministrul de războiu comun — că nici Ungaria nu va putea pretinde unui militar care nu vorbește maghiara, să fie apărat în această limbă, atunci când împrejurările l-ar aduce în fața unui consiliu de războiu.

Iar „Reichspost“ declară că știrile numitelor ziare sunt false și au de scop, să știricească atitudinea contrarului.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 17 Februarie.

Sedința Camerei deputaților abia s'a început la 11 $\frac{1}{2}$ ore, deoarece părinții patriei, așa se vede, nu au atragere pentru prelungirea privilegiului băncei austro-ungare. Azi abia au fost prezenți 20—30 de deputați. S'au desbătut în mare parte proiectele de rezoluție referitoare la prelungirea privilegiului băncei austro-ungare astfel, că azi-mâine se va și termina acest punct, care a produs mult sânge rău aderenților lui Justh și membrilor coaliției prăbușite.

Sedința se începe cu anunțările obișnuite, ce le comunică Camerei președintele, cerând unul sau alt deputat concediu, ce plenul Camerei fără multă bătaie de cap le și dă acestor deputați. Președintele apoi comunică Camerei conținutul epistolei de mulțumite a văduvei lui Ugron Gábor, în urma faptului, că Camera și-a exprimat condoleanța pentru trecerea la cele eterne a fostului ei membru.

Sedința se începe la orele 11 $\frac{1}{2}$ a. m.

Prezidează Albert Berzeviczy.

Paul Jaczkó: Își motivează proiectul de rezoluție înaintat cu privire la prelungirea privilegiului băncei Austro-Ungare, în sensul căruia Camera să îndrume Guvernul, ca acesta în cazul de se va prelungi privilegiul băncei Austro-Ungare, să statorească în anumite procente contingentul polițelor din străinătate ce s'ar putea socoti în aurul de garanță al băncei.

Acuză ziaristica guvernului, care l-a atacat, că în vorbirea lui antecedentă n'a produs nimic nou. Abstând dela legitima apărare, ce ar putea-o face declară, că dânsul nici n'a avut intenția de a încurca desbaterile cu idei noi, ce poate ar fi produs neînțelegeri, ci dânsul a voit a resuma părările pro și contra referitoare la banca Austro-Ungară. Vorbirea și-a încheiat-o cu cererea, ca Camera să primească proiectul lui de rezoluție.

Iuliu Justh: Declară, că nu-și exercitează dreptul asigurat de a vorbi mai pe urmă în această chestie, dar cere, ca Camera să primească proiectul de rezoluție înaintat de dânsul.

Vorbește mai pe urmă nestorul jushiștilor Holló, care face aluzii, că în anul 1848 banca autonomă nu s'a înființat pe baza opiniilor experților, ci s'a făcut în urma lipselor naționale (?) și a patriotismului adevărat. Pe baza aceasta în împrejurările de azi și noi ne putem face bancă autonomă. (Aprobări în stânga).

Banca comună nu satisface întru toate pretențiunilor noastre de credit, de oarece creditele noastre pendente dovedesc, că împrumutăm bani dela Paris, Berlin și nu dela Praga, Brünn, Graf. Nu ne putem încălzi de străduința băncei comune prestată în anul 1907 în timpul crizei de bani, de oarece străduința aceasta nu i-o putem atribui, înzădar caută referentul cauzei să ne îndulcească binele izvorit din banca comună, înzădar argumentează să prelungim privilegiul acestei băncei. (Așa! Aprobări în stânga).

Referentul când acuză pe opozanți, vorbește despre o politică de ștruț, abandonează și nu voiește să observe evoluția economică, care valorează mai mult, decât frazele goale. Din contră partidul guvernamental face o politică de ștruț,

când își închide ochii, că națiunea (?) caută după fărîmături în saltarele meselor, numai și numai ca să satisfacă nebuniei de a fi mare putere. (Aprobări vii în stânga.)

B. Barabás: Așa e. Fac o politică de ștruț. (În momentul acesta intră în galeria ce se află sus dela presidiu conducătorul suprem al marinei Montecuccoli.)

L. Holló: În munca opozanților să nu conste partidul guvernamental o lingușire națiunii (?) ci o luptă pentru drepturile ei. (Aprobări în stânga.)

Tisza și Români*

Niciodată doar nu s'a ridicat un dușman mai primejdios pentru Români din Ungaria decât în prezent, în persoana contelui Tisza. Primejdia zace în împrejurarea, că în primul rând contele Tisza este foarte popular la toți Maghiarii și recunoscut ca cea mai mare autoritate în chestii politice. Aceasta a contribuit apoi ca să se grupeze în jurul său toată maghiarimea, de când se ocupă cu chestia naționalităților. În rândul al doilea el este primejdios în urma talentului său mare politic indiscutabil, care se manifestă printr'o rară putere de voință și printr'o muncă cu sistem și cu o țintă bine determinată.

Ținta politică a contelui Tisza este aceea tradițională familiei lui, care înseamnă neatâr-narea treptată economică și politică a Ungariei cu ajutorul avantajelor politice asigurate în pactul dela 1867 pe seama gentrilor maghiari. În realizarea acestora întâmpină Tisza și aderenții săi rezistență din patru părți: Din partea Coroanei, Austriei, a naționalităților nemaghiare și a spiritului democratic al timpului. Rezistența Coroanei și a Austriei a ieșit de sub sfera de putere a contelui Tisza. Alți pot să aparunzi numai printr'o politică șireată, în aparență îngăduitoare. Această politică are cu atât mai mult succes, cu cât poți să păsești în lupta cu o putere politică mai strânsă și puternică a Ungariei. Urmează de aci în mod logic, ca luptei cu Coroana și cu Austria, trebuie să-i premeargă o întărire a unității politice a Ungariei. Deceniile din urmă au dovedit, că lupta Maghiarilor izolați contra Austriei este zadarnică.

Vom înțelege dar ușor, pentruce Tisza după aceste decepțiuni își dă atâta silință, să-și caute aliați în propria sa țară pentru planul său secret. Acest plan este, ca prin ridicarea politică a Ungariei în fața Austriei și a dinastiei să ducă la învingere imperialismul maghiar.

Cari ar putea fi acești aliați ai lui Tisza în Ungaria?

După număr în primul rând Români. Aceștia trebuie câștigați pentru politica imperialistă alui Tisza, cu orice preț.

Odată făcut acest plan, s'au căutat căile și mijloacele pentru înfăptuirea acestuia. Mijloacele acestea se puteau scoate numai din însași situația politică a Românilor din Ungaria.

Factorii politici ai Românilor în Ungaria sunt: Partidul național român, care era reprezentat înainte de alegeri prin vr'o 13 deputați, mai multe mii de intelectuali, clerul bisericii gr. ort. și gr. cat., cari stau în afară de partid, personalități cu influință și în fine așa numiții moderați sau maghiarofili de diferită nuanță.

Întrebarea contelui Tisza înainte de ași începe acțiunea, a fost: Cari dintre factorii politici ai Românilor sunt mai primejdioși și cari în urmă trebuie câștigați sau nimiciți?

Dintre factorii mai sus amintiți, moderații și clerul grecocatholic s'au putut dela început socoti ca cei mai puțini primejdioși.

Cei dintâi de aceea, că sunt ușor de cumpărat ca toți renegații, iar cei din urmă pentru aceea, că neavând biserica lor autonomie, sunt avizați în multe privințe la Guvern. Mai rămân așadar ca demni de considerație, partidul național român, persoanele cu influință și clerul înalt greco-oriental.

Am văzut, că Tisza s'a adresat chiar la aceste elemente. În pertractările urmate cu partidul național, contele Tisza a rămas pe planul al doilea, lăsând rolul principal contelui Khuen. Numai după ce acesta a declarat aceste negocieri, puse la cale pentru mântuirea aparențelor

* Reproducere din „Gross-Österreich“.

față de Viena, ca fără rezultat, a intrat în acțiune contele Tisza și duminică partidul în campania electorală. Cu ce mijloace, e cunoscut. S'a pus apoi la odihnă după munca aceasta de ciclop așteptând efectul. Era de prevăzut, că căderea partidului național va provoca nemulțumiri în cercurile românești. Nemulțumirea se ivi grabnic peste așteptare. Tisza își frecă mâinile, când văzu, că tinerimea română neprecugetată, cea mai intransigentă pentru el, îi ușurează atât de mult rolul prin atacurile la adresa conducătorilor partidului.

Grație miopiei politice a unora i-a succes „Lelii dela Geszt” să slăbiască solidaritatea politică a Românilor. Procesul de slăbire pus în curgere, trebuia numai întărit. Tisza se adresa unor personalități, cari se bucurau de o trecere generală la Români. Prin faptul, că a dat acestora întâietatea față de deputații aleși și autorizați ai poporului, Tisza a bătut din nou un ic între persoanele conducătoare și a slăbit și mai mult solidaritatea. Nici pertractările acestea, purtate cu dr. Ioan Mihai, n-au avut nici un rezultat. Tisza se bucură pentru ruptura făcută din nou în solidaritatea națională a Românilor și se îndreaptă acum către capii bisericii gr. orientale, al treilea și mai însemnat factor politic al Românilor, doar îi va amăgi pe aceștia. Spre scopul acesta a mers personal la Arad, unde fu invitat la masă de episcopul gr. oriental Ioan I. Papp. Prânzul dat în onoarea lui l-a folosit Tisza pentru câștigarea capilor bisericii scopurilor sale, accentuând în mod deosebit influența clerului ortodox asupra Românilor, cercând prin aceasta să slăbească înțelegerea dintre cele două biserici române.

Grație neorientării politice a Episcopului Papp, i-a succes și aceasta.

Dacă rezumăm acum activitatea contelui Tisza dezvoltată cu privire la chestia Românilor, rezultă, că acest politician învâzbește aceasta națiune, fie prin mijloace bune, fie prin exploatarea și ireată a slăbiciunii Românilor. Începe a-i suge toată seva, ca să facă imposibil pentru prietenia cu Maghiarii.

Viena n'are lipsă de un partid slab al naționalităților, Tisza însă chiar aceasta vrea, să-l facă mlădios, pentruca cu atât mai ușor să-l poată încorpora Ungurilor.

Mai târziu Tisza poate va mai slobozi din frâne și aceasta în interesul bine priceput al politice sale.

Românii expuși aproape fără putere intrigei lui Tisza, neajutorăți din nici o parte, comit colosală greșală, că nu observă primejdia tendințelor lui Tisza, ce cuprind pentru totalitatea lor. Ba, prin gruparea lor în diferite tabere îi dau anume prilej, ca să le cauzeze dezastru după dezastru.

Fapte și Iuricru din România

Scrisori din București

— In jurul incendiilor din urmă — Energia campaniei electorale — O discuție constituțională — O casă a artiștilor la Iași —

București, 2 Februarie st. v. — De câteva zile, incendiile sunt noutățile cele mai de seamă dela noi. Cele mai de seamă, dar și cele mai senzaționale. La București, în două zile consecutive, am avut două groaznice focuri: la tipografia Göbl și la Luvru.

Imediat după aceasta, seria sinistrelor a început la Galați. În acest mare port dunărean al nostru, în două zile au fost patru mari incendii. Și ce incendii! Câte 4—5 corpuri de case cuprinse de-odată de flăcări. Iar sub dărâmurile unei case incendiate, s'au găsit și patru cadavre omenești carbonizate.

La București victime omenești n'au fost. Cu toate acestea, câte pierderi în-

semnate n'a pricinuit în special incendiul dela Luvru! Câte tablouri, datorite celor mai de seamă artiști ai noștri, n'au fost mistuite de flăcările necruțătoare în saloanele soc. de asigurare „Agricola!” Câte obiecte de artă n'au fost nimicite de acest îngrozitor! Câte scrieri inedite încă, câte gânduri prețioase de-ale poetului Anghel, așternute în grabă pe hârtie, câte începuturi de opere mari n'au fost pierdute pentru totdeauna cu acest sinistru prilej!

Totuși incendiul dela Luvru a avut și o parte bună: a dat la iveală insuficiența serviciului nostru de pompieri. Deși pompierul român este eroinic până la jertfirea vieții, instrumentele de cari dispune sunt atât de rudimentare, atât de nepotrivite față de clădirile mari cari împodobesc acum orașul nostru, în cât la un incendiu mare — cum a fost cel dela Luvru — concursul lui devine mai mult decorativ.

Cu toate acestea, acte de mare eroism au săvârșit pompierii noștri și cu acest prilej!

Mulțimea imensă care o noapte întregă a privit splendoarea înfricoșătoare a celui foc, a fost foarte des înfiorată de curajul pompierilor cari, înarmați cu facke, se strecurau prin aleele întunecoase ce întretăiau limbile de foc, ca să salveze ce se mai putea salva.

Și va mai avea un avantaj acest incendiu — spun cei cari se interesează de dezvoltarea edilitară a orașului nostru. Mulțumită lui calea Victoriei se va putea îngi. În cel mai frecventat punct al ei, cu șase metri, de carece conform regulamentului de lărgire și aliniere al acestei principale străzi, palatul Luvrului nu se va mai putea reconstrui decât cu șase metri mai în fund.

Dupăcum se vede, până și în cele mai mari nenociri, oamenii găsesc mici compensațiuni și ușoare mângăeri.

Campania electorală continuă cu multă energie. S'ar putea chiar spune, că continuă cu o energie cam exagerată.

Deși platforma acestor lupte a fost stabilită — după cum se știe — de publicarea programelor partidelor în luptă, totuși mijloacele de propagandă electorală par a trezi vremuri, ce se credeau de mult adormite.

Nu formulez acuzații în sarcina nici unui partid. Mă încerc să schițez numai impresia generală, ce se degajază din situația actuală.

Vechile acuzațiuni de violare ale constituției au început să se formuleze iar contra noului guvern. Aproape în fiecare noapte somnul Suveranului, sau poate numai al secretarului său, este turburat de telegrame energice, prin care se denunță „teroarea din Botoșani” sau „glonțul de revolver din Hirilău” sau „violarea constituției din Galați.”

Ziarele partidelor de opoziție duc campanie pe această temă. Ziarele guvernamentale răspund pe aceeași temă. Iar țara... Țara ce să facă? Ea de obicei crede ce spune opoziția, dar votează cu guvernul.

Din incidentele relevate de opoziție în sarcina guvernului, unul pare mai serios: perchiziția ordonată la domiciliul d-lui Zamfir Filoti din Galați, pentru a-se con-

fisca niște broșuri, redactate de profesor universitar M. Pașcana, prin care se rodia manifestul guvernului către țară.

Nu pentru a critica însă această măsură, — care a fost jăcșată de cei drept ca fiind cam exagerată, — scrierile aceste rânduri. Ne ocupăm de acest incident, pentrucă el a pricinuit o interesantă discuție în jurul principiilor constituționale: *violarea domiciliului în materie de delict de presă.*

Ziarele guvernamentale întemeiate pe legea presei dela 1862, spun că procedarea guvernului a fost legală. Parerea opusă însă afirmă că constituția, care s'a dat la 1866, a abrogat toate legile anterioare, cari vin în contradicție cu prevederile ei și că, prin urmare, guvernul nu putea decât să dea în judecată pe autorii broșurei, fără însă să împiedece răspândirea ei și să poată viola domiciliul presupușilor depozitari.

Vom ține în cură pe ceilalți cu dezvoltarea acestei discuții care a luat acum un caracter pur academic

Din când în când la Iași resare câte o nouă inițiativă, însuflețită de gândul frumos de a reda acestui interesant ceva din importanța, pe care o pierde pe fiece zi. De astă dată inițiativa este a d-lui dr. Possa, profesor la școala de Belle Artie din Iași, și scopul ei este crearea unei case a artiștilor în orașul, care odinioară a fost capitala Moldovei.

D. Possa propune ca această casă să fie adăugată la palatul de administrație cu un capital social de 100.000 lei.

Scopul acestor inițiativă este „Desvoltarea activității artiștilor murile de artă: pictură, sculptură, muzică, artă dramatică, et

A aduce un spirit moral artiștilor în general oferându-le propriu pentru expunerea și vânzarea crărilor lor pe de-o parte, precum și să a-și procura în condiții avantajoase materialele, de care au nevoie pentru arta lor.

A institui preni artiștilor, precum și a da subvenții pentru studiarea artelor în țară și străinătate.

A contribui la îmbogățirea spiritului cu cunoștinți noi, prin conferințe profesionale și practice, ținute în oraș și în țară.

A sprijini pe artiștii societari, când nu mai pot fi în stare a-și câștiga existența cu profesiunea lor, prin ajutoare ce se vor găsi mai nimerite. A sprijini asemenea pe văduvele și orfanii lor rămași minori și săraci.

În acelaș timp, scopul societății va de a cultiva gustul publicului spre a-l îndruma să iubească și să aprecieze arta munca artiștilor. Aceasta se va face prin expoziții generale anuale și prin expoziții permanente, unde să dăruie în materii ziile vieții zilnice, să poată câștiga iește de o adevărată valoare artistică.

Această propunere a făcut o frumoasă impresie printre scriitorii, mai ales având în vedere modul cum ei sunt azi speciați de casele existente de editură.

Având în vedere însă care e deobiceșoarta inițiativelor bune la noi, e puțin speranță că ea se va putea realiza.

Bucureșteanul

Litere — Arte — Științe

DOUĂ LUMI

Ne-am întâlnit la margine de drum.
O cruce brațele 'ntindea, să cheme,
Și auzeam departe 'n nori și fum,
Cum plânge cineva încet, cum geme...

Când ne-am văzut, cu ochi plini de înțeles
Intins-am brațele, ne-am spus cuvinte,
Din fundul sufletului ne-au purces,
Ne-am sărutat pe rând, ca mai 'nainte.

— „Tu unde-ai fost?“, încet ne-am întrebat,
Făr' de muștrări, făr' pic de îndoială.
— „Ușor și-a fost“, răspuns-a, „ești bărbat.
Tăria mea-i iubire și — sfială“.

— „Nu vrei să lupți și tu cu mine'n rând?“
Te-am întrebat și atuncea, la plecare;
I-am zis domol și cuprinzându-o blând
La pieptul meu am strâns-o în aiurare.

— „Un reau întreg se sbuciumă și chiamă
An' fete, tu și tu ce năbușite?“
Ea tremurând, sărăcică: „Ja samă!“
De mi-ai sărutat, 'n reau întreg, iubite!“

— „Aveai pleoacă de s-au în pribegie,
Tu ai apăsat chemarea ta cea sfântă:
Să mă 'murmur cântă din bădălie
Cu vorba ta ce bine mă cuvântă...“

— „In bădălie te-ai căuțu și-acuma,
Căci brațele 'nceșlate,
Mă, „ea nu cunosc făr' gluma
De nebune, în voluptate.“

Cuprins în brațe, de plecare:
Măndri să ne dăm legași,
Căci nebuni, înviorare...
Căci nebuni, înviorare...

De auzeam departe 'n nori și fum,
Cum plânge cineva încet cum geme —
Căci — acum o fete — căzuți pe drum
Din frăgații și se cruceau să cheme...

Lidia Petra Petrescu.

TĂINUIRI.

Cu să te prinda dragostea curată
Vrajite flori pe-am presărat în cale;
Căci m-am trezit cu urma furată,
Căzuse pradă farmecilor tale.

De treci pe lângă casa mea pustie
Când zorile 'n fereastră se răsfăță,
Imi vine atunci, așa o nebunie,
S'alerg în drum, să te cuprind în brață.

Iar tu te temi când sara-ți ies în cale.
Au nu știi tu că toate-s pentru tine?
Și dorul meu, și murmurul din vale,
Și luna ce răsare 'n zări senine.

Mai știi? Te-am sărutat odată 'n poartă,
Dar m'ai certat atunci în pragul urii,
O! nu mă tem de vitrega mea soartă,
Când mila îți 'nflorește fragul gurii...

Și cum? Rămâi așa nepăsătoare,
Ca stânca ce-o cuprinde 'n brață marea?
Fii lacrima în veci neperitoare,
Nu steaua ce luminează depărtarea!

Fii pasărea ce cântă 'n primăvară,
Când nimbul dragostei în noi răsare,
Când zorile asupră-ne coboară,
Când inimile plâng de 'nfiorare!...

Const. A. Giulescu.

Maria

...Biată dăscăliță, ochii tăi frumoși și negri,
ca viața ta — fruntea ta albă, ca un vâl de ză-
padă, gura ta roșie, făptura ta gingașe, fină și
serioasă nu voui uita-o nici când.

...Ai fost fata unui grefier din România,
care pierzându-și picioarele supt turbata viteză a
unui tren — ajunsese cerșetor de cojile guvernului
maghiar în un sătuleț, în care era zmeuriș, în
mijlocul zmeurișului era o mănăstire, în mănăstire
călugări albi, cari vorbesc pe nas, ca par'că ar
canta isonul. În satul ardelean, în care te-ai așe-
zat Marie, tu dăscăliță din România, mai băntuia
și o boală românească: sărăcia. Ah! nu cred, că
este fără mai frumoasă și mai săracă ca Ardealul.
În Ardeal, unde oamenii nu mănăcă hâlpovi mă-
măliga, unde nu mănăcă de prânz plugarul sar-
male, plochie, alivenci și pască cu smântână —
ci numai pâne uscată și neagră, ca o binefacere
omenească.

...Aici ai venit tu, fată a Bucureștiului, tu,
în a cărei vine curgea pofta de viața tină. În
sufletul tău rădea bogăția unui suflet mare de
de fată, și în sătulețul în care te-ai așezat biată
dăscăliță, nu erau decât suflete slujbașe, bordeie
sărăcicioase și copii lichniți de foame.

...Și erau în satul tău biată dăscăliță, dulăi
mari, cu ochi pândacși de lup, a căror limbă ro-
șie atârna din o gură mare și băloasă, și lătra-
tul lor răgușit îl auzeai noaptea târziu, căci casa
voastră era aproape de cimitir, de cruci albe și
de fanteame negre...

Biată dăscăliță. Tu visai visuri cu fetele de
la sat, pisai mălai și-l vânturai de buc, strugeai
pene cu băbăci, care-ți povestiau de Gruia lui
Novac, de tâlharul sprinten, care a făcut de ciuf
pe Turci în Tarigrad.

...Și în loc să cânti Mondschein Sonate, în
loc să visezi de marchizi blonzi cu scurteică de
aur și cu spadă de argint — în loc să citești
îndrăgostirea conteselor cu călăii Parisului și în
loc să trăiești în lumea profundă a orașului mare
— tu te-ai așezat ca o ucenică a lui Hristos,
albă, tăcută și blândă ca o mielusea, te-ai așezat
în o căsuță stinsă și veghiată de întunecime, cu'n
tată olog în casă, care cântă ziua și noaptea
psalmi, căci avea visuri roșii și vedea pe Satan
în vis, vedea și simția duhuri rele și nu putea
fugi de ele, și sta înverzit în pat și cânta psalmi
cătore Maria, uitând, că ar trebui să cânte despre
tine, căci n-a fost Marie, mai Marie, ca tine, biată
dăscăliță gingașe, frumoasă și tină, ca un crin
de Naardes.

...Și venit-a o boală, care a 'nceput să-ți
șteargă trandafirii de pe față. Ți s'a făcut palidă
și stânsă fața, ca oglinda unei mari suferințe.
Tremurai când auziai mugetul vacilor și când
auziai cearta cărașilor — și nu-ți mai plăcea
să ascuți doina fetelor și te temeai de noapte, de
ochii ei nepătrunși, căci simțiai că te privește un
ochiu al întunecimei veșnice. Miroșiai tot flori
albe, flori curate și albe, crezând, că o să se al-
bească fața ta de ele și când apărea în stejeriș
luna plină, lăcrămai de jale și de frică...

...A intrat o boală în tine biată dăscăliță,
care a suptiat degetele tale, și a umplut sângele
tău de-o beteală mare, mare de mireasă. O, ai fi
vrut să ai pe cineva, care să plângă văzându-te
plângând și care să zimbească, când zimbiai ne-
prijănită, ca o dimineață. Și n'ai avut în jurul
tău, numai fete, cari cântau lălălăind, un tată, care
ceta trepetnicul și care visa visuri din mormânt
— soarele era departe de tine, soarele mare și
cald și roșu — și poate te-ai gândit în felinare,
la șosele umbroase, la chioșcuri și la palate, la
baluri și la înmormântări frumoase — tremura în
tine poftă și boală și dor și plâns — și biată
dăscăliță, în satul tău țipau cucuvala pe mor-

mente, șuerau sufletele rele și carele de boi scâr-
țiau așa de sinistru, ca par' că ar fi dus tot că-
pățini de morți...

...Și boala nu te-a iertat.

...Înzadar și-au citit preoții, înzadar puseră
bătrânele inimă de mielusea în foaie de lipan —
înzadar te-au descântat fetele și înzadar au dat
praznic cerșitorilor călugării mănăstirei.

...Ai murit biată dăscăliță, ca un plâns ne-
plâns — pe gura ta a rămas nesărutată viața și
în brațele tale a 'ncrămenit prisosul de 'mbrăți-
șare și blăstemul neblăstemat.

...În ochii tăi au rămas priviri neprivite —
ochii tăi azi privesc în lumină, în înțelepciune, în
veșnicie.

...Dar cum te-ai dus, mi-s'a strâns gâtul de
plâns — căci știu și jur, că pe tine *satul te-a*
ucis. — Satul ucide, căci satul este locașul ace-
lor flămânzi și a acelor înșelați, pe cari orașul
nu-i chiamă, nu-i trezește nici când.

Tu biată dăscăliță, ai fost o floare de oraș,
care ai vestezit în mlaștina ogorului de la sat —
ai murit ucisă de țipătul cucuvala, căci tu te-ai
născut în lumină.

...Și câte nu vor fi ca tine, biată dăscăliță
română, cari vestezesc uitate și părăsite — care
pisă mălai și care strugesc pene; câte dăscălițe
române nu sunt, cari se duc la sat cu lumină
în suflet și cari pier obosite în gura flămândă a
întunecimei!

Emil Isac.

Visurile nopții

— Schiță de studiu —

Ca să putem lucra, avem lipsă de odihnă.
Noaptea ne odihnim mai bine adunându-ne pu-
teri nouă pentru a doua zi. Deci: „de vreme în
pat, de vreme din pat!“ dacă voim să fim sănă-
toși. Noaptea întreg organismul nostru se odih-
nește cu excepțiunea unor anumite organe, cari
nu-și întrerup activitatea nici un moment —
pană la moartea individului, precum d. e. plămă-
nile, inima, stomacul, răunchii etc. Nici cre-
rul omului nu pauzează noaptea, dar pe când
activitatea lui ziua e supusă voinței, pe atunci
noaptea el lucrează în mod spontan, inconștient.
Manifestarea activității creierului în somn se nu-
mește *vis*.

De mult, din vremile vechi era obiceiul să
se tâlcuiască visurile, așa găsim acest obicei
aproape la toate popoarele vechi, la Evrei, la
Egipteni, — visul lui Faraon cu cele șapte vaci
grase și slabe, șapte spice pline și șapte goale,
— la Greci, Romani etc. Obiceiul de a da im-
portanță visurilor, se reduce la credința, că în
vreme ce organismul doarme, sufletul liber de
cătușile sale se avântă în viitor și ceea ce vede
se traduce în vis. Și acum îndatinăm să ne spu-
nem visurile și să le tâlcuim. Câte-o babă, ori
femeie iscusită cetește câte minciuni toate din
ele. Astfel se crede, că banii în vis sunt ceartă,
țigani: noroc, popa: pacoste, câinii: duș-
mani etc. Cine e curios, să deschidă un calendar
de 100 de ani și va găsi destule minunății. De
fapt nu se poate tăgădui visurilor o importanță
oare-care, dar nu în înțelesul de mai sus. Deși
se depărtează de realitate foarte mult, au totuși
o legătură cu ea. Așa d. e. se întâmplă să vi-
zezi, că ai căzut de undeva de sus, pe când în
realitate și-ai întins numai piciorul în somn și
această mică mișcare a luat în vis proporția unei
căderi, — atinge de picior cumva o țigă caldă,
el visează, că calcă pe lavă aprinsă etc. Are însă
visul o importanță și mai mare. De multe-ori
avem visuri, cari se repețesc noapte de noapte
cu o stăruință neînțeleasă. În astfel de cazuri,
dacă ne luăm osteneala să cercetăm după cauza
acestui fenomen, se întâmplă adese-ori să găsim
un început de boală, o afecțiune în organism.
Un medic francez dr. Bougon descrie într-o vi-
stă științifică astfel de cazuri sfătuindu-ne să
nu desconsiderăm astfel de cazuri, ci să ni-le în-
semnăm bine. Un pacient al numitului doctor a
visat d. e. mai multe nopți de-a rândul, că are
o umflătură sub limbă, care crește mereu și e

p'aci-p'aci să-l sufoace. A istorisit doctorului cazul rugându-l să-l cerceteze. Medicul, mai mult ca să-l liniștească, l-a cercetat și spre mirarea lui a găsit, că de fapt sub limbă s'a început un proces de inflamație. Că n'a simțit și ziua durerile, cari de altfel nici nu erau mari, se explică așa, că aceste dureri au fost suprimate de alte senzații, noaptea însă, când organismul odihnește, nu sunt senzații, ele se manifestau în dragă voie.

Nu voi uita niciodată ceea ce mi-s'a întâmplat mie scriitorului acestor rânduri. — Vr'o 2—3 nopți dearându-l visam, că ușa dela chilia mea să deschide, dar numai atâtă, cât se poată intra o mână pocită neagră ca de cărbune cu degetele monstruos de lungi. — Mâna înainta încet-încet apropiindu-se de mine. Nu vedeam decât mâna aceea uriașă, nici chiar umărul, de care era legată. Eu mă feriam îngrozit din calea mânei, aceasta însă mă urmăria cu mișcarea ei plutoare apropiindu-se încet-încet de grumazul meu. Inzadar am întins brațul, ca să mă apăr, căci mi-l dădu la o parte și înainta mereu. Sudori reci curgeau pe mine, căci vedeam, că o să mă ajungă, iar eu par'că eram pironit în pat. Deodată simții cum mi-se încheștează aceea mână fatală în grumaz și mă strânge ca într'un clește de fer. Par'că mă auziam prin vis cum horcăesc. Cu o ultimă efortare apucaii cu amândouă mâinile aceea mână neagră și... mă trezii scaldat în sudoare. Acest vis se mai repetă de vr'o două ori deși nu în forma asta, mâna aceea ca cărbunele nu lipsia însă. Și visul s'a împlinit. Era adevărat o noapte frumoasă, caldă de primăvară și am dormit cu fereastra deschisă. În somn însă m'am descoperit și m'am răcit și cum am înclinare dela fire spre inflamarea glandulelor din grumaz, ca primă afecțiune în urma răcelei, după vr'o două-trei zile pe lângă o durere vehementă de cap, am simțit, că mă doare grumazul. Câteva comprese reci și afecțiunea a dispărut. Abia atunci am înțeles legătura dintre vis și realitate. N. T.

Agricultură — Industrie — Comerț

Probleme economice

— Rolul preoților —

Intr'un articol precedent inzistasem puțin asupra rolului important ce-l are preotul săsesc în progresarea poporului său. — Și e firesc, dacă ne întrebăm: că oare de ce nu încredințăm și preoților noștri același rol? Sunt oare preoții noștri din fire mai puțin inteligenți? Sau le lipsește entuziasmul și dragostea pentru astfel de muncă?

Vor avea ei preoții săsești, în majoritatea cazurilor, o pregătire academică mai avansată, mai amplă, decât ai noștri, dar în privința intelectului firesc nu le putem recunoaște absolut nici o superioritate asupra alor noștri. Și, mai cu seamă în privința inițierii și dezvoltării afacerilor agricole, economice, atribuim preoților noștri astfel de însușiri firești, cari îi ridică cu mult peste *prea* chibzuita și *prea* greoaia mentalitate a colegilor lor de religia evanghelică. Iși are acest avans intelectual, explicație suficientă în firea etnic-psihologică a celor două națiuni. Iar felul și dragostea de muncă în chestii de interes obștesc i-a caracterizat întotdeauna pe ai noștri. — Nu-i vorba, poporul săsesc nu este superior din punct de vedere cultural și material. Terenul e deci mai fertil pentru sămânța progresului. Și totuși, cât muncesc intelectualii lor pentru a asigura continuitatea progresului! Ce eforturi fac în toate direcțiile pentru ridicarea nivelului cultural și economic al poporului săsesc! Cu cât mai mult va trebui deci să lucrăm noi, intelectualii români, pentru obiditul nostru popor, sărac, incult și — lipsit de sprinjal și scutul atâtor privilegii de tot felul, cari au înlezni înaintarea Sașilor!

Dar, noi credem, că chiar în neajunsurile, cari ne strivesc, rezidă momentul și mai înălțător al luptei ce ducem pentru existența noastră ca popor și ca națiune... Și mai credem, că numai o luptă înțetă, o luptă grea, poate duce la

izbândă adevărată, trainică, căci numai în astfel de luptă se pot avea acele forțe de cari avem nevoie pentru a cuceri.

Da, recunoaștem: nu vrem să *tânjim* numai ca popor, ca națiune, ci vrem să *cucerim*. Și ca'n toate, așa și în lupta economică *trebuie și vrem să luptăm* sub deviza „*prin noi înșine!*”

Această deviză trebuie să ne prețuiască mai mult decât întreg budgetul guvernului, mai mult decât toate privilegiile de medievală sau de proveniență actuală.

Dar să reluăm firul. Dispunem în preoțimea noastră de un factor atât de însemnat pentru înfăptuirea ideilor ce ne preocupă încât credem a nu putea înzista îndeajuns asupra rolului ce-i atribuim. Astfel ni-se va ierta și disgresiunea ce făcusem.

Revenind deci asupra modalității de a angaja preoțimea în lupta pentru existență, am îndrăzni a propune, ca parohiile noastre să fie totatătea societăți cooperative. Adevărat, să fim bine înțeleși: toți parohii noștri ar putea înființa în parohiile lor câte o tovărășie agricolă-economică.

Aceste tovărășii și-ar putea începe activitatea prin cumpărări comune a sămânțelor, a mașinelor agricole: ar lărgi-o prin acvirarea unui soi de vite de prăsilă, prin arendări de izlazuri, de moșii; prin valorizarea în comun a produselor; și ar amplifica-o prin operații financiare, bazate pe garanție reciprocă în senzul însoțirilor similare din străinătate. Preste tot astfel de tovărășii ar trebui să pornească din satisfacerea în comun a unor trebuințe specifice-locale, în modul determinat de împrejurările locale; și lărgirea sferei de acțiune va trebui să se efectueze din înseși rezultatele obținute, ca urmare firească a dezvoltării unor vieți economice mai intenze, mai animate. Doar *începutul* ne-ar cauza oarecari dificultăți. Continuarea, perfecționarea acțiunii ne-ar asigura-o primele succese, precum și felul și priceperea preoților respectivi.

Dar pentru a ne putea *bizui* în acești factori, repet, că va trebui neapărat să modificăm programul actual de studii al seminariilor noastre, dând cea mai mare importanță studiilor economice. Iar pentru înzestrarea actualilor preoți cu un cvant oarecare de cunoștințe speciale în materie, ar fi binevenită o presiune oficială, îndemnându-i aș însuși prin lectură principalele noțiuni din economie. Și conferențiarul agricol al „Astreii”, credem, că nu și-ar putea plasa mai cu folos cunoștințele sale, decât ținând conferințe preoților (și învățătorilor!) adunați în fiecare tract protopresbiteral.

Aceste tracte ar forma totodată și cercul în care am dori să vedem strânse singuraticile tovărășii săsești în cooperative centrale. Aceste din urmă — sub conducerea protopopului respectiv — ar avea nu numai misiunea unei împreună-lucrări în anumite cazuri, ci ar fi totodată și primul for de control și regulatorul bunului mers al afacerilor. O consolidare mai departe a acestei acțiuni cooperative, am contemplat-o între hotarele eparhiale. — Veleitățile confesionale, ce în mod fatal s'ar ivi, credem, că vor dispărea în fața importanței deosebite a chestiei economice și *naționale*.

Trebuie să recunoaștem, că prin înregimentarea preoților în această luptă, le-am îndoi sarcina oficiului lor, în schimb însă, le-am da prilej de a-și întări prestigiul și autoritatea înaintea poporului, ai cărui *adevărați* păstori ar deveni.

C. Băilă.

Dividenda și funcționarii băncilor

— Păreri asupra articolului din Nr. 22 al ziarului „Românul” —

Domnule acționar, d-ta îți închei articolul spunând: că despre chestia tractată să scrie funcționari. Foarte bine. Dar cari funcționari? Aceia a căror cuvânt apasă ceva în cumpănă sunt salarii bine, iar cei nesalariați — adevărat slab plătiți, nu au atâta autoritate, încât scrisul lor să aibă vre-o influență asupra capetelor financiare ce conduc instituturile noastre. Și de când ne-a părăsit regretatul coleg *Vasilie Babi* și chestia *Organizării funcționarilor de bancă români* s'a întors pe cealaltă latură și își doarme somnul de demult.

Mi-aduc aminte — d-le acționar — când asemenea cu ocaziunea unei revizuri fiind vorba

de acțiunea regretatului *Babi* și a celor grupă jurul lui, am fost numit *socialist* tot de un vizor expert.

După acestea ce ar și putea scrie, ce ar putea porni funcționarii de bancă români?

Salariile mici, — pentru unii acționari foarte mari, ba oribile chiar — ne le permit să călătorească pe la conferințe, adunări etc. cari ar avea de scop o organizare. Cei ce a inițiat ceva se aleg cu sprezi lărnice. După o încercare, două, fac „*par*”, apoi vin „*mit*” și „*zu*”. Și aici își au păcătoși și oportuniști pentru că nu dezvoltă destul interes în acțiunile pornite în favorul lor. Că în organizatorilor trebuie să se îndrepte spre „*conștientă*”, care a făcut controlul deobligator pentru instituturile noastre, spre acel institut a fost menționează va fi ca să redacteze un regulament prin care s'ar norma salariile funcționarilor clasându-i băncile după capitalul societar, funcționa i după procedee și calificăție. Regulamentul în început nu s'ar putea impune, ci ar avea numai o valoare morală.

Regulamentul s'ar redacta tuturor băncilor cari în scrierea concursului ar indica numai „pe baza regulamentului *Solidarității*”. Recipientul cu regulamentul în mână, caută clasa în care cade banca respectivă și își cite condițiunile. Înțelesul acesta ar fi de orbit, că la cea mai apropiată adunare generală a „*Solidarității*” funcționarii să prezinte un *Memorandul*, care ar trebui deja de pe acum stăruit. Nu putem însă toate să le așteptăm dela „*Solidarității*”, care actualmente e ocupată cu înființarea băncii de asigurare — să nu fie cu supărare — funcționarii „*Solidarității*” încă sunt cu mai multe ofiții lucruri și are explicarea în lipsa de funcționari români calificați.

Așteptăm mai mult interes, mai multă activitate literară-economică și mai multă afecțiune dela funcționari. Suțim tot și dintr'un *gali-viață* numai 6 (șase)

D-le acționar, d-ta ești un *ceb* ai să sâm pe cei negri să croșnească și să *ce* cem, că nu pricepem cronica *ce* că veri aflat și acționari alții și să reflectăm lor pentru cei buni și pentru simțăm de poporului nostru *ce*, să *ce* ranța unui timp mai *ce* să ră *ce* găm și să lucrăm.

Înainte de a încheia rândurile întreb d-le acționar, ce crezi că ridică cuvântul la chestia pusă de o

Reuniunea de înmormântare din Sibiu

Fiind de mare însemnătatea pentru înmormântarea materială a poporului nostru de reuniunea de înmormântare, — și în cercul de mai întins, publicăm în acest raport al liului de administrație cetii și aprobat de adunării generale ținute în 12 Febr. la școala rom. gr. cat. din str. Podului, în districtului protopresbiteral a Sibiuului începerea anului 1910. Dat un avânt înmormântor, urcându-se numărul membrilor de nou scriși la 300. Din cauza în urma unei adunării generale cu data de 31 Januar 1910 a fost în stare de *ce* a *ce* și *ce* plectându-se și *ce*. I-a. Cu data de lunie 1910 s'a înființat III-a secție, care pân' la finea anului 1910 nu s'a putut *ce* plecta, dar în prezent numărul membrilor ajuns suma recerută. Numărul membrilor însă — la toate secțiile la sfârșitul lui Dec. 1910 în total a fost 915 și adevărat la 389, la secția a II-a 329, la secția a I-a 586. În decursul anului a tot *ce* au repausat 23 membri și anume: din secția I 10 membri, din secția a II-a 12, din secția III 3 membri. Numărul membrilor scinu cu luna lui Decembrie 1910 a fost de 885. Ajutoare statice s'au dat la următorii membri: Secția I. Maria Gligor, Stanca Drăgoiu, Maria Fântână, Stanca Suciu, Floarea Bleaca, Ioan Băra, Dumitru Suroiu, Șerban Pleșa, Dobra Crăcea, Nicolau Muntean. Din secția a II-a Ana Calceriu, Nicolae Barbaalță, Aurelia Proșteală, Ratiela Delorean, Ana Radu, Ana Florean, Ili Goța, Toma Cloțan, Maria Licoiu, Dumitru Muntean. Din secția a III-a: Iuliana Schve, Ștefan Suchomel și Ioan Brânca.

ro-dr. gali-vina fine a ce se ceat neralu ra are in de be cu ilă fins că, paj-bă. e-as de fla pe lui so-vi-nul pre reți ste 11" rap-chii tra-le-a sol-lare icile a p-om, rsi-său

Ultime informațiuni

De-ale noastre.

Arad, 17 Februarie 1911.

Prelegerea în Seminar s'a amânat pentru ziua de Duminică, 13/26 Februarie, conferențiarul fiind reținut la Craiova.

Amânarea seratei din Brașov. Suntem rugați să publicăm următorul comunicat: Ne luăm voie a încunoștiința, că serata „Reuniunii femeilor române pentru ajutor. văduvelor din Brașov și Săcele”, din cauza îmbolnăvirii d-nei Veturia Tritean, nu se ține la 5/18, ci la **14/27 Februarie a. c.**, seara la 8 ore, tot în sala „Redutei” din Brașov. Cu stimă: Brașov, 2/15 Februarie 1911. Pentru comitetul Reuniunii: **Balașa Blebea** președintă, **Dr. I. Blaga**, secretar.

Membri fondatori ai bisericii gr. or. române din Panciova s'au mai făcut — ni se scrie — următorii domni: parohul Ioanichie Neagoe din Petrovoselo, (Roman Petre) cu 6 acții dela Sentinela în valoare de 600 coroane, parohul Damian Popescu din Ofcea cu 500 cor., parohul Iancu Mihai din Uzdin cu 500 cor., dr. Alexandru Birescu, adv. în Panciova cu 500 cor., dr. Petru Pentia adv. în Panciova cu 500 coroane, protopopul și presbiterul Trițion Miclea, din Săcele cu 500 coroane.

Într-o bună seară se laudă de sine.

Sângele dela Mărgineni. „Gaz. Trans.” scrie: Ca urmare a cunoscutului măcel dela Mărgineni, Joi era să se pertracteze la tribunalul din Brașov, procesul „agitorului” preotul **Octavian Popa**, care cu ocaziunea înmormântării la Făgăraș a uneia dintre victime, ar fi agitat contra maghiarilor, rostind predica funébrală. Neînfrățându-se dintre martorii citați decât unul, pertractarea s'a amânat pe Vineri după Sf. Paști, în săptămâna luminată.

Mulțumită publică. Societatea română-ortodox-jubiliară-imperială pentru zidirea unei biserici și înființarea unei comunități bisericești în Viena, ne trimite spre publicare următoarele:

Cu vie plăcere aducem la cunoștința publicului românesc ofrandele, ce au încurs dela sfârșitul lui Decembrie până astăzi în cassa societății noastre, ofrandele cari pentru viitor se vor fructifica bine prin înlăturarea unei lacune în viața noastră ca popor, prin zidirea unei biserici și a unui internat românesc în Viena. Aceste ofrande sunt: Societ. de asigurare „**Dacia română**” (București) 1000 cor., P. S. S. Episcopul **Gherasim** din Roman pe lista No. 10 — 100 cor., d. **G. Theodorini** din Drăgășani pe lista No. 52 — 189 cor. 20 bani (200 lei): S. S. pâr. **I. de Bejan** (Cernăuți) pe lista No. 144 — 2 cor. 50 bani, S. Sa pâr. **G. Berariu** din Costâna (București) pe lista Nr. 98 — 10 coroane, S. Sa pâr. **G. Mihaescu** din Solca (București) pe lista Nr. 66 — 25 cor. 44 bani, S. Sa pâr. **C. Morariu** din Pătrăuți pe Suceava (Buc.) pentru lista Nr. 102, care a pierdut-o, 10 cor., S. Sa protopop. **A. Berariu** din Ceahov (Buc.) pe lista Nr. 5 — 100 cor., S. Sa pâr. **D. Percec** din Drăgoiești (Buc.) pe lista No. 18 — 33 cor., S. Sa pâr. **I. Iliuț** din Cașoana (Buc.) pe lista Nr. 57 — 56 cor., S. Sa pâr. **P. Boca** din Frătănții-vechi pentru lista Nr. 52 — pierdută — 4 cor.

Regretăm, că din cauza mulțimii contribuțiilor de pe liste nu putem publica și numele d-nilor cu această ocazie. Aceste se vor tipări însă cu cinste în raportul anual al societății noastre, care va apare pe la mijlocul lui Mai a. c. Mulțumim tuturor, cari ne sprijinesc în ajungerea scopului nostru și cu sufletele ridicate mergem înainte pe calea apucată. Pentru co-

mitetul soc. rom. ort. jubilară-imperială pentru zidirea unei biserici și înființarea unui internat în Viena: **Alexandru Lupu**, general în penziune, președinte, și dr. **Mihai A. Popovici**, secretar.

Petrecheri.

Bal mascat în Brad. Damele române din Brad invită la Balul mascat ce-l vor aranja la 26 Februarie n. 1911, Duminică seara, în Brad la hotelul „Coroana”. Venitul curat e destinat despărțământului Brad al „Astrei”. Inceputul la 8 ore seara. Masca e obligatoare, afară de preoți, pentru toți, până la miezul nopții. Doritorii de a lua parte vor primi bilete de legitimație, cari trebuie să se prezinte la intrare și a se păstra pentru eventualități. Biletele de legitimație se dau pe lângă prezentarea invitării în ziua petrecherii dela 9—11 a. m. și dela 3—6 ore p. m., în cancelaria advocațională dr. I. Papp, Brad, de către comitetul aranjator, iar taxa de intrare se achită seara la cassă.

Concert în Cluj. Tinerimea universitară română din Cluj invită la **Concertul** pe care-l aranjază sub patronajul domnilor: Vasile de Stroescu, Iosif Șterca Șuluțiu, dr. Iosif Gall, George Pop de Băsești, Partenie Cosma, dr. Nicolae Oncu, dr. Ioan Mihai, dr. Teodor Mihali, Antoniu Măcesonyi de Focșani, Vasile Iurcă, dr. R. C. Pop, dr. Al. Ștefan, Vasile Vlădăreț, dr. Aurel Vlad, dr. I. Maniu, cu concertul doamnelor: **Velara, Ștefan, Ștefania de Paștea**, d-șoarei **Ștefania Ștefan** și ar. d-șor **Ștefan Măcesonyi** în favoarea augmentării fondului dăruit de Vasile de Stroescu, **Duminică în 5 Martie** st. n. 1911 în „Redoută”. Prețul de intrare: de persoană 4 cor., de familie 10 cor. Inceputul punct la 8 ore seara. Suprasolvirile se primesc cu mulțumită și se vor publica. Adresa cassarului: **Vasile Pașca** Kolozsvár, Bástya-utca nr. 2.

Din patrie.

Tragere pe sfoară. În anul de față s'a coborât prețul sămânței de sfeclă în mod neașteptat; până și pe a treia parte din prețul de an se poate căpăta din calitate deamă de încredere. Totuși, auzim că mulți comersanți aduc din Bisenz (Moravia) sămânță de sfeclă, care însă s'a dovedit, că e mai puțin valoroasă. E lucru cunoscut, că sămânța de acolo e mestecată cu cea adusă din Rusia, care nu e în stare să incolțească și astfel de amestecături ajung la noi în vânzare, fără ca comercianții să știe ceva despre acest lucru. Aceia cari nu voesc să dea de neplăceri, vor face corect să supuie sămânțele aceste unei analize temeinice de încolțire înainte de a o sămăna.

25° Celsius. Eri a fost crivăț și uragan în Ardeal, lupii năvăliră în sate juvind oile în ogrăzi. Soarele era palid și razele lui șterse, așa vor fi razele morții, care nu aduc căldură și lumină, ci numai o sete mare de odihnă și liniște.

Dumnezeule, —25°! În câte bordee s'or fi stins cu opaițul și cu flacărele vetrei și vieți de om! În câte colțuri de stradă or fi încremenit degetele și or fi rebegit fețele de cerșetor! Eri n'a fost un alt eri decât un crud și puternic adevăr, eri au fost —25° Celsius, eri a înghețat pământul și stelele ardeau par'că mai reci ca de altădată. Eri pe străzi muriau flămânzii visând o coajă de pâine caldă și un colțșor de oada fierbinte — și în saloane nu intră —25°-ul e a acelor săraci și obidiți, căci 25°-ul e a acelor năcăjiți; Cei bogați și sătui îl cunosc numai pe hirtie și pe termometru.

Biserica greco-orientală — maghiară. De ani de zile se remarcă cu stăruință tendința de a crea, — tot pentru „ideea utopică a Statului unitar maghiar”, biserica greco-orientală maghiară. Firește cu forța. Cașicând astfel de instituțiuni se pot forma și întări după bunul plac al unor visători șovini exaltați.

Tendința aceasta e dela capul locului ridicolă. Și dacă o remarcăm totuși, cauza este un

Suma ajutoarelor solvite la mâna moștenitorilor ai membrilor reposați a fost de 2401 cor. 50 fil. Sub titlu taxe a 60 fil. dela membrii din toate secțiile, conform documentelor de cassă s'au încasat în anul 1910, 8648 cor. Taxe de înscriere a 2 cor. 60 fil. dela membrii din secția a II-a și a III-a s'au încasat 1367 cor. Percepțiunile reuniunii sunt: Saldul casei la 31/XII 1909, 28074 cor. taxe de înscriere 1367 coroane, donațiuni 98 cor., cărticici (duplicat) 1 coroană, suma percepțiunilor face 5394.74 cor. Față de acestea stau următoarele erogațiuni:

Ajutoare statutare după 23 membri reposați 2401.50, honorar funcționarilor 359 cor., spese administrative 192 cor. 19 fil., depuneri în 1910 243.40 cor., Saldul casei la finea anului 1909 28074 cor. 263 suma erogațiilor 53974.

Active cu finea anului 1910: Sald la 31/XII 1910, cor. 263. Fondul de ajutorare depus la „Albina” cu libeții Nr. 32541 și interese capitalizate până la 31 Decembrie 1910, 3980.97 cor. Fondul de rezervă depus la „Patria” din Blaj cu libeții Nr. 2185, cor. 21.93. Suma activelor cu 31 Decembrie 1910 face 4138.60 cor. Adunarea generală în condusă din partea directorului reuniunii Iuliu Barcoșy, înal de față ceilalți funcționari: Popșu Ștefan, secretar, Romul Boțezan, casier, și după numărul recent de membri încă fiind de față la propunerea comisiei înmîșă în persoanele d-lor: Nicolau Togan, protopop, și funcționarului Anca Lupean s'a dat abtorial direcțiunii pe anul 1910 și în locul metului Demetriu Surda, s'a ales în direcție I. Sasu din Rășinari.

Corresp.

CRONICA EXTERNĂ

Regatul Italiei

În petrecerea sa la Viena, regele Victor a avut ocazia de a se întâlni cu regele de Sârbie și Carabinierii și exerciții.

Regele a mers la Pandepus cununii pe mormintele regilor și Umberto După ameazi au avut o excursiune în apropierea regiilor.

Seara s'a dat o cină de gală în onoarea Regelui Sârbiei, la care Regele Victor a ținut un toast în limba italiană.

În acest toașt, Regele Victor Emanuel, după ce binevențea pe Regele Petru, ca pe un vechi prieten al familiei domnitoare italiene, își exprimă nădejdea, că această vizită va întări și mai mult legăturile dintre cele două familii domnitoare.

Poporul italian, care și-a eluptat independența după lupte lungi energice, vede în poporul pe fratele de aceeași suferință, care tot prin lupte grele a ajuns la neamănarea de azi.

Ridică paharul în sănătatea Regelui, a Prințului moștenitor și a întregii familii domnitoare a Sârbiei.

Muzica a intonat imnul național sârbesc.

Regele Petru a răspuns în limba franceză. Întrește pentru prima oară caldă, ce i-s'a făcut gloriiosul oraș al Romei vecinice. Își exprimă încredința în nădejdea poporului său, față de treburile al poporului italian, care a servit totdeauna model poporului sârb și se simte ferdă să facă aceasta, tocmai acum, când se afla între Italia.

În legătură cu și pe viitor își va putea împăna mîștoarea, ce o are într'un Stat mic, care se bazează încă în sprijinul marilor familii domnitoare din statele culturale ale Europei.

Înnoană în sănătatea familiei domnitoare, a Reginei mame și pentru gloria Italiei.

În legătură cu vizita Regelui Petru, ziarele române afirmă, că prin această vizită și-a asigurat Sârbia sprijinul moral al Italiei. Unele ziare sârbești din contră cred, că vizita nu va avea nici un folos politic, de oare ce Italia urmărește politica triplei alianțe.

caz recent ivit în parohia greco-orientală din Szentes, de care se ocupă ziarele ungurești, scandalizându-se de „temeritatea“ episcopului sârbesc din Timișoara, Gheorghe Letici, P. S. Sa oprind parohul locului dela întrebuițarea limbei maghiare ca limba cultului divin,

Țin mult — ziarele ungurești — să accentueze faptul, că biserica din Szentes ar figura ca întâia biserică ungurească orientală, ca pentru primadată a încercat să-și valideze dreptul asigurat *indirect* — pentru o asemenea biserică neexistentă — de a întrebuița la cultul divin limba ungurească. Inșă încercarea aceasta, inițiată de sus bine înțeles, n'a izbutit grație energicei atitudinii a P. S. Sale episcopului Gheorghe Letici, care dovedind, că la cultul divin din vremuri îndepărtate s'a întrebuițat limba greacă (iar în timpul mai nou cea românească — conform chiar și mărturisirilor bătrânului învățător-cantor Ștefan Ciurița N. R.) interzice întrebuițarea celei ungurești la serviciul divin. Dispozițiunea aceasta o împlinește conștiințios parohul monah Simion Vidak, confiscând din sf. biserică toate cărțile rituale ungurești, ca niște cărți neaprobate de forurile bisericesti.

In contra acestei dispozițiuni, care *violază* (?) dreptul limbei maghiare dr. Nagy Sándor vicecomitele comitatului Csongrad, a somat parohul să se acomodeze dispozițiilor legii. La care declarând preotul Vidak, că el numai episcopului său îi dătoarește supunere, Nagy reclamă dreptul închipuit al limbei maghiare în biserica din Szentes, chiar la episcopie.

Dorința însă nici de data asta nu i-s'a putut împlini fiind, pe lângă alte motive și lipsa de cărți rituale ungurești, o piedecă mare.

Congregația comitatensă s'a ocupat de chestiune în ultima s'a ședință și la propunerea deputatului dietal M. Fekete, comitatul dă o adresă către ministrul de culte Zichy, reclamând pregătirea cărților rituale și de rugăciune ungurești pentru biserica gr.-orientală.

Suntem curioși, de ce Consistor și Arhiepiscop vor să aprobată și de preoți vor servi din ele?

Diverse

Deces. Profesorul Dr. Teodor Escherich, șeful clinice pentru inorburile de copii dela universitatea din Viena, a murit Mercuri, în etate de 54 ani. Prof. Escherich este cunoscut ca unul dintre cei mai renumiți specialiști în pediatrie. Dintre cercetările sale cea mai însemnată este, prin care a descoperit așa numitul *Bacterium coli*: arătând, că acest parazit este cauza diareei atât de periculoase pentru copii în primele luni, el a redus mult mortalitatea lor. Asemenea, are studii prețioase despre difterie, despre tusa măgărească. Din scrierile sale vom aminti: „Ethiologie und Pathogenese der epidemischen Diphtherie. 1894.

Über spezifische Krankheitserreger der Säuglingsdiarhoe, 1897. Tentanie des Kindes, 1909. Was nennen wir Skrofulose? (1909). Der gegenwärtige Stand der Kinderheilkunde (împreună cu dr. A. Iacobi). Berlin, 1905. Prof. Escherich a fost întâi profesor în Graz, la 1901 a fost chemat la Viena, la catedra profesorului Widerhofer (1832—1901). Duminecă a fost ultimată la clinică. Un morb scurt l'a repus în câteva zile.

Radiotelegrafie. S'a arătat aci dăunăzi, că radiotelegrafia se perfecționează neconținut și că Marconi a putut transmite unde electrice de pe coasta vestică a Angliei peste Oceanul Atlantic în America. Se vestește acum ce rezultate grandioase a putut obține stațiunea franceză de radiotelegrafie în Rufisc (Senegal, Africa), care comunică cu stațiunea din Brazilia la 3200 km. și în timp liniștit chiar cu cea de pe Turnul Eifel din Paris, la distanță de 4700 km.

Electricitatea în bucătărie. O revistă de specialitate arată, că chiar și pentru a fi întrebuițată în bucătărie la fert și copt, electricitatea este mai avantajoasă decât cărbunii ori gazul aerian într'o bucătărie care consumă 4400 kg. de cărbuni, în preț de 165 cor. (cor. 3.75 per 100 kgr.) s'ar reclama în acelaș timp 800 m. cubici de gaz aerian costând 128 cor., ori 600 kilowatt electricitate, în valoare de 120 coroane, calculând 20 b. pentru 1 kilowatt.

Din străinătate.

Răscola din Nicaragua. Din New-York vine știrea, că în Nicaragua, unde în toamna anului trecut a fost răsturnat fostul președinte Madriz, după victoria insurgenților, și în locul său a fost pus generalul Estrada, a izbucnit o nouă mișcare revoluționară. În Managua au explodat magazinele de munițiuni, din apropierea palatului președintelui. Cauza nu se cunoaște încă. S'a proclamat starea de asediu.

Impăratul Wilhem în Londra. Ziarul „Daily Telegraph“ din Londra dă expresiune dorinței sale, ca Impăratul Wilhelm să participe la desvălirea monumentului reginei Victoria, care se va săvârși la 15 Maiu a. c.

Milioane de oameni morți de ciumă în India. Ziarul „Times“ află din Calcuta că ciuma face pe fiecare săptămână în India 10—20 mii de victime. După ziarele din India ciuma a secerat până acuma viața a vreo 9 milioane de oameni. Statistica dela sfârșitul anului 1908 arată că numărul celor morți de ciumă a fost până atunci de 6 milioane.

Constituția pentru Alsacia și Lorena. Am anunțat în ziarul nostru cuprinsul Constituției pentru aceste provincii. În înțelesul deliberării Reichstagului proiectul a fost predat unei comisii, care însă a dat drepturi ceva mai multe și mai largi acestor provincii, decât parlamentul. În proiectul prim adecă n'a fost de fel vorbă de întreprinderea acestor provincii în consiliul federal. Drept aceea secretarul de stat Delbrück a venit azi la ședința comisiei și a declarat în numele cancelarului imperial, că comisia să-și întrerupă deocamdată lucrările până ce se va ține un consiliu cu celelalte state federale.

În cercurile politice din Berlin se crede, că declarația lui Delbrück înseamnă retractarea totală a proiectului de Constituție.

Boala Papei. Papa, care zace bolnav de mai multă vreme, se simte acum mai bine. Nu mai are febrile așa mari, încât a putut părăsi patul pe mai multe ore. Cu toate acestea după sfatul medicului nu va acorda audiențe nici în săptămâna viitoare. Secretarul Papei, cardinalul Rampolla e deasemenea bolnav.

Demonstrația unor profesori universitari contra Țarului. O telegramă din Varșovia aduce știrea senzațională, că o parte din profesorii Universității locale au refuzat, să iscălească o adresă de omagii către Țar, care le-a fost supusă de către rector.

La stăruințele acestuia din urmă, profesorii au declarat categoric, că mai de grabă își dau dimisia dela catedrele ce ocupă, decât să-și calce convingerile intime.

Din Viena ni se scrie: Deputatul român socialist din parlamentul austriac, dr. Grigorovici, a obținut dela guvern egalizarea lefurilor învățătoarelor din Bucovina cu ale învățătorilor. Această chestiune a fost agitată timp de doi ani, de oarece se opuneau creștinii sociali.

Răpirea unui general rus de către o ceată de teroriști. Din Varșovia vine știrea că generalul Aladin, șeful poliției secrete din Vilna, a fost răpit eri noapte de către o bandă de teroriști.

Aceștia s'au introdus în sanatoriul în care se afla internat generalul bolnav și, luându-l din pat în costumul lui sumar, au dispărut cu el.

Azi dimineață, intrând în cabinetul său de lucru, guvernatorul general al orașului, a găsit pe biurou următoarea înștiințare:

„L-am răpit pe Aladin, spre a ne răfui cu el în mod definitiv. Anarhiștii din Lituania“.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

PIATRA MUERII

— Povestire din trecutul Bucovinei —

de Emil Grigorovitz

(6) — Urmare —

Și-mi puseră voinicii mâna pe gioagele și securile lor, alții luând coase și băltașe și, până a nu resări luna de după Coama Pleșului, au și pornit cu toții spre dealul lui Vodă, în sus. Erau fără să-i fi numărât, ca vr'o treizeci de oameni, dacă nu mai mulți, dar făceau, prin îndârjeala ce intrase în ei, cât sute.

Dela un om, care se luase pe urma cetei năvălitorilor dela ocne și venia acum istovit de alergătură înapoi, au aflat Vrabie cu tovarășii săi, cumcă Hărman și cu crainicul s'au dus de-adreptul la sărărie, panțirii însă cu cei doi prinși i-au lăsat la casele globnicului de sugobine, ca să ia însemnare de vinovați, înainte de a fi duși și dați pedepsei. Casa globnicului se afla mai încoace, înaintea drumului ce apuca la dreapta, spre ocne și era înconjurată cu zid, având curte mare. Căci în fund se aflau grăduriile pentru caii potecași, ce cărau poverile de sare în sus, spre Pocuția și Țara Leșească. Pe aceștia, împreună cu argații trebuincioși, îi avea în seamă „ungurul Koloman. Acesta căpătase și dreptul găzduirii pentru tot neamul de oameni străini, ce veniau și iar porniau și mai apucase pe lângă asta a ținea și un fel de han,

cu crâșmă. Acest han se afla alături de casa globnicului cu cetatea de grăjdari, chiar la drumul mare, și era plin, mai ales în zile de sărbătoare de cărauși, povernici, apoi de lucrători dela ocne și de alți trecători.

Lângă bolta de intrare sta, ținut de dărloage, de către un panțir mustăcios, un cal mare, pe care se aflau legați Buculei cu Roșculeț. Fețele li-se învinețiră de atârănarea în jos a capetelor, și frânghiile dela mâni și picioare le intrase nenorociților în carne. Bătrânul Buculei, deși mai tare de fire, gemea de suferință; celalalt părea că era leșinat, căci nici nu mișca. O milă și jale adâncă i-a fost cuprins pe oamenii de afară, ce înconjurau pe nefericiții Moldoveni și nu unul murmura blăstămuri în suflul său. Și acum ieșiau și alți marfiori din launtrul hanului și se uitau și ei îngroziți la privilegiștea neomenească. Dar nimeni nu îndrăznea să crăcnească măcar. Cu oamenii craiului nu te jucai. Asta o știau cu toții și doar că se uitau crunt la panțirul păznic, căruia ceilalți tovarăși îi aduceau la răstimpuri câte un cofel de vin, în vreme ce strajameșterul lor chefua cu ceilalți în odaia mare din han.

Se lăsa noaptea peste valea Solonețului, caii priponiți ai panțirilor nechezau de nerăbdare, pe când stăpânii lor beau sdravăn înainte, așteptând tot porunca de plecarea, ce avea să le vie dela globnicul Koloman, dus la sfat cu crainicul și cu Hărman. În jurulcalului cu cei doi legați, grămada de oameni se făcuse tot mai mare. Dela o vreme îl prinsese, — pe cât se

părea, — și pe panțirul paznic un fel de milă de sărmanii osândiți. Sau poate că-l va fi prins mila mai mult de calul cu povara omenească, că i-a ridicat cu ajutorul unui argat dela grajduri, pe bătrâni de pe cal și i-a lungit pe iarba. Atunci Roșculeț, aproape verde la față de suferință, și-a venit oarecum în simțiri și cu glas stâns a cerut apă.

Nimenea nu îndrăznea însă să-i deie de-beut. Totuși o femeie sdrențuroasă, ce se afla lângă fântâna de alături, a luat căușul de pe cuiul troacei și umplându-l, l-a întins băiețelului de lângă dânsa și acesta i-a adăpat pe nenorociții oameni. Împotriva faptei unui copil nevinovat nici panțirul n'avea ce să zică. Bătrânul Roșculeț, însă a ridicat ochii săi obosiți spre cer și cu glas mai înviorat, a zis oftând: „Aveți să plătiți voi scump ocara asta, cănilor! Că este un Dumnezeu, care le vede toate! N'aveți grijă!“

De după copacii drumului dinspre o-azuit atunci tropot de cal și s'a și arătat: câți erau adunați înaintea hanului, chipul lui Koloman. Repede a urcat el les, și cu mine și dând în tinda mare, și-a aruncat ochii spre cei ce se aflau în față. Cinci panțiri cu strajameșterul lor jucau pe masa lungă de stejar de-a arșicului, în vreme ce o celeatnică secuiancă solduroasă li tot vărsa vin adus cu urciorul mare din gârliciul deschis alături de tejghea. Lâncile călăreților erau înfipte în lutul muiat de sub picioarele chefiilor slujitori crăiești. Un singur om, străin de tovarășia lor, privia la salturile arșicului și amesteca din când în când glasul său.

Afacerea Ferrer. La 3 Martie vor ieși de sub tipar documentele procesului lui Ferrer, cari vor forma 10 volume a câte 1000 de pagini.

Guvernul se va servi de această publicațiune în desbaterile ce se vor desfășura în Parlament, asupra împrejurărilor în cari a fost judecat și executat cugetătorul revoluționar din Barcelona.

Procesul studenților ruteni. Din Lemberg se anunță: Ieri s'a desbătut în fața tribunalului de aci procesul celor 101 studenți ruteni, cari, cu ocaziunea demonstrațiunii făcută anul trecut la Universitatea din Lemberg, s'au încăerat cu ceilalți studenți de diferite confesiuni, trăgând focuri de revolver și lovind cu bastoanele. Din cauză că, studenții țineau să se facă desbaterile procesului în limba ruteană, s'a ivit un conflict între aceștia și membrii tribunalului, cari s'au opus. Acuzații au părăsit sala în semn de protestare. Tribunalul însă și-a continuat desbaterile și în lipsa lor.

Chestia anexării Cretei. Din Atena se anunță: Nici în a doua ședință secretă a adunării naționale cretane nu s'a ajuns la o înțelegere în chestia alipirii la Grecia și a trimiterei unei deputațiuni la Puterile protectoare. Din această cauză, zilele acestea se va ține o nouă ședință secretă. Guvernul cretan, în înțelegere cu Venizelos, e de părere că deocamdată Cretanii trebuie să stea liniștiți.

POȘTA REDACȚIEI

D-lor Bugner, Șoimu, Syr, Boldur, Dimitriu, Pigmalion. Am găsit ceva, dar așteptăm altele.

BIBLIOGRAFII.

—x—

La librăria diecezană să capătă:

nul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52 Cor. 15—

m. Amintiri din România, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate . . . Cor. 3—

Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878 Cor. 2-50

Printre strigătele răgușite celui ce-și lauda norocul câștigul.

Koloman nu i-a lăsat să-și lungească cheul, ci repede i-a băgat strajameșterului hârtia cu pecete în gentulița de piele făcând semn către ceilalți. Și s'au repezit ei îndată toți, cam clătănând din picioare, afară.

S'a făcut foc, strajameșterul, văzând că cei bogați fusese dați jos de pe cal și îndată-mare mi-i făcu pe oameni să-i ridice înapoi în spinarea calului, suduind și răcnind ca un turbat, în vreme ce Koloman privia nepăsător la toate, urmărind cu mulțumire plecarea cetei. Martorul jocului și chefuelii panșirilor, ferarul dela ocne, sta și el și privia din gura bolții hanului la pregătirile oamenilor crăiești. Când a dat însă de chipul sălbatic cum îi trăgea pe nenorociții Moldoveni pe tărnița de lemn a calului, s'a repezit încruntat la strajameșter și i-a zis. „Apoi așa se umblă cu niște bieți oameni, de a căror vină dovezi măcar n'aveți“? Și cunoscând după urile feței galbene ca turta de ceară, pe înșuruculei, cu care se știa prea bine, a răcnit: „Dă-mi-măi bine pe jos, decât să-i chinuți ca pe niște câni! Doar sunteți creștini, nu păgâni. Unde s'a mai pomenit asemenea sălbătăcie? Și tocmai pe moș Buculei îl găsirăți de pedeapsă și ocară!“.

Nu se știe ce era să-i răspundă îndârjitul de strajameșter, căruia îi ținea parte și Koloman cu oamenii hanului, când iată că o șuerătură ascuțită a despicat văzduhul și de pe coama dealului lui Vodă s'au ivit în zarea șertului de

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

17 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 klgr. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa — — — —	22:50—22:85
Din comitatul Albei — —	22:35—23:40
De Pesta — — — —	22:45—23:50
Bănățănesc — — — —	22:35—23:35
De Bacica — — — —	22:45—23:16
Secară de calitate I. — —	15:90—16—
Orzul de nutreț, calitate I. —	15:80—16—
Ovăs de calitate I. — —	17:50—17:80
Cucuruz — — — —	15:05—11:30

Piața grânelor din Aradul-Nou.

17 Februarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10:40 — 10:65
Orz	7:40 — 7:50
Ovăs	7:50 — 7:60
Secară	7— — 7:10
Cucuruz 300	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 gpe

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Un candidat de avocat

cu praxă bună, află aplicare începând cu 1 Martie în cancelaria avocatului

dr. Iustin Marșieu,
Arad.

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria subscrisului.

Dr. Vasile Meșter,
advocat, Szászkaánya.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

lună ce se arată acum printre copaci, o ceată de călăreți, cari coborau în tropot turbat plaiul spre respântia dela hanul ocnelor. Până să se desmeticească panșirii, Vrabie cu ai săi, — căci ei erau într'adevăr, — au și dat iuruș prin adunătura de oameni și cât ai bate în palme, mi i-au și desfăcut pe amândoi bătrânii de pe cal și i-au doborât pe panșiri împreună cu mai marile lor, legându-i cot la cot și dând drumul cailor.

Koloman cu oamenii săi au înțeles îndată întorsul lucrurilor și trăgându-se repede în curtea hanului, s'au făcut nevăzuți. Pe o porțiță dosnică au dat însă busta spre grajdurile din ogradă și au făcut larmă, încât pe dată mi-s'au adunat slujitorii și ocnași ca la vre-o 50 de suflete, gătindu-se de apărare, adică dacă cumva ceata Moldovenilor ar fi avut gând să năvălească asupra caselor crăiești. Lui Vrabie însă nu-i ajungea să-și vadă scăpați oamenii săi. Apoi cu suflul la vorbele lui Vodă și fără să peardă un minut măcar, au încălecat cu toții și i-au lăsat pe vitejii craiului cu câte un căluș în gură.

*

Isprava Moldovenilor era bună, atât numai, că fiecare dintr'ânșii își da bine seamă, că lucrurile nu erau să rămâie numai cât aicia. Și cu toate, că ei se întorceau spre casă cu inimile mai ușurate, dar totuși se simțiau cam ispitii de grija, ce avea să se întâmple mai târziu. Mai mult ca toții își frământa capul Vrabie, care știa și altă ceva. Porunca domnului de a aduna oamenii în sutașii îi suna acum în urechi ca trâm-

bița judecății din urmă. Și dându-se cu unul din armașii curței ce-l însoțise, mai la o parte de ceilalți călăreți, au început să pună la cale cu el cum ar fi, că chiar a doua zi, Luni des de dimineață, să înceapă cu toții, s'adune pentru orice întâmplare pe fruntașii seliștelor de prin prejur, ca să se facă numărătoarea voinicilor și să fie împărțiți pe hătmăni, cam în felul, cum o făcuse dela o vreme căpitanul Banilă cu oamenii din susul Siretului și cum o făcuseră și căpitanii Iftodie și Scoruș în partea Strajiei.

Sat încheșat din partea Solcei era numai cât Olovățul și încățva Oltănelul cu Bilca. Incolo căpitania lui Tudorache Vrabie cuprindea tot săliști, ce abia începeau să se închege. Era treaba nu tocmai ușoară, să aduci oamenii așa deodată la ascultare, când cei mai mulți nici nu știau încă bine, cine le era adevăratul stăpân. Căci cu burzuluiala de sub Sas Vodă, prietenul Nemților, toți se cam credeau stăpâni de capul lor. În cei cu șederea aproape de ocne, nu era de pus nădejde, căci erau legați de sărăria lui Hărman, cu tot felul de tocmeli de cărașie și cu munca pe la gropile de sare. Doar de dragul sfinteii biserici din schitul Solcei sau celei din Olovăț, de se mai arătau credincioși neamului, încolo semănau a fi oameni chiar și de ai craiului. Așa fiind, Vrabie îndată-mare la soșire, a rânduit chiar Luni de dimineață, oamenii mai cu vază pe lângă cei trei armașei și i-a trimis pe facere de oaste pe temei și cu împărțeață pricepută, dându-le grije să se întoarcă fără multă zăbavă.

(Va urma)

Mare asortiment
de
ghete de bal

in culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (10)

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat in recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socioșii bisericești. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, crucei pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericești.

Recvizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

Tobuze pentru Țigaretete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria **FRĂȚII ROTH**

ARAD, Andrásy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

La
Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

„Codreana“

instituit de credit și economii, societate pe acții în BĂSEȘTI.

hitel- és takarékpénztári intézet részvénytársaság ILLÉSFALVA.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „CODREANA“, societate pe acții în Băsești, să invite conform Șu-lui 19 din statute la a

V-a adunare generală ordinară

care se va ține în Băsești (localul institutului) Luni în 6 Martie st. n. la 10 oare a. m.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării generale prin președinte.
2. Designarea alor 2 notari adhoc, alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal și esmiterea alor 2 scrutinători.
3. Raportul anual al direcțiunii, raportul anual al comitetului de supraveghiere, stabilirea bilanțului pe anul de gestiune 1910, fixarea dividendelor și deliberarea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.
4. Impărțirea profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență, plata direcțiunii și a comitetului de supraveghiere, precum și plata suplimentară a funcționarilor.
6. Determinarea scopului spre cari la propunerea direcțiunii este a se întrebuița profitul net a anului conform Ș. 99. din statute.
7. Alegerea alor 3 membrii în direcțiune din cari 2 cu mandat de un an, iar unul cu mandat de 4 ani, și a unui membru în comitetul de supraveghiere cu mandat de doi ani conform modificării statutelor ȘȘ. 35 și 56.
8. Eventualele propuneri.

Să atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

Ș. 22. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în registrul acționarilor cel puțin cu un jumătate de an și ca atari cel puțin cu una zi înainte de adunarea generală să depună pe lângă revers la dispozițiunea direcțiunii institutului, respective la locurile designate de direcțiune acțiunile sale, ori titlurile provizoare eventual și documentele de plenipotență.

Ș. 23. Dreptul de vot se poate exercita în persoană ori prin plenipotențiat, care însă numai acționar poate fi. Minoreni să reprezintă prin tutorii naturali ori legali ai lor, curanzii prin curatorii, corporațiunile prin plenipotențiați, femeile prin băruații lor. În aceste cazuri plenipotențiații pot fi și neacționari.

Ș. 24. Acționarii în adunările generale până la cinci (5) acții după fiecare acție, dela (5—10) cinci până la zece tot după (2) două, dela (10) zece în sus tot după (5) cinci acții, au un (1) vot.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a deșus la institut.

În legătură cu dispozițiile Ș. 22. din statute avem onoare a notifica că în ședința plenară direcțională, ținută în 2 Februarie 1911 pentru depunerea respective primirea acțiilor respective a titlurilor provizoare și a documentelor de plenipotență s'au designat în acest an respective au fost rugate institutele „Albina“ Sibiu, „Silvania“ Șimleu-Silvaniei, „Sălăgiana“ Jibou, „Bihoreana“ Oradea-mare, „Patria“ Blaj, „Oraviciana“ Oravița, „Mercur“ Năsăud și „Poporul“ în Lugoj.

Direcțiunea institutului.

Contul-Bilanț pe anul 1910. — Mérleg-számla 1910 évről.

ACTIVE — VAGYON		Cor.	fil.	PASIVE — TEHER		Cor.	fil.
Cassa în număr. — Készpénz.		20204	05	Capital social. — Alaptőke.		200000	—
Bon în Giro-Conto la Banca Austro-Ungară și la alte bănci.				Fond de rezervă. — Tartalékalap C. 16974	38		
Osztrák-Magyar bank Giro-számlája és más intéz. számlái .		902	62	Fond de penziuni. — Nyugdíjalap „ 1664	—		
Cambii: — Váltótárca:				Fond cultur. și de binefacere — Jótékonycélu alap „ 941	36	19579	74
Cambii de bancă. — Bankváltók. C. 283807	—			Depuneri spre fructificare. — Betétek		441544	62
Cambii cu acoperire hiptec. — Jelzálogilag				Reescont. — Visszleszámitolás		138668	—
bizt. váltók „ 408987	—	692794	—	Dividendă neridicată. — Fel nem vett osztalék		456	—
Impurmuturi hipotecari. — Jelzálog kölcsönök.		94309	—	Diverse conturi creditoare. — Különféle követelő számlák .		6896	93
Capital social neincurs. — Benem folyt alaptőke		4066	—	Interese transitoare anticipate. — Átmeneti kamatok		14396	44
Anticipațiuni. — Előlegek		8915	52	Profit curat. — Tiszta nyereség		15929	47
Efecte. — Értékpapírok		4520	—				
Realități. — Ingatlanok		10649	—				
Mobiliar. — Főlszerelés C. 1234	46						
10% amortizare. — 10% leírás „ 123	45	1111	01				
		837471	20			837471	20

Contul Profit și Perdere pe anul 1910. — Veszteség- és Nyereség-számla 1910 évről.

DEBIT — TARTOZIK		Cor.	fil.	CREDIT — KÖVETEL		Cor.	fil.
Interese — Kamatok:				Interese — Kamatok:			
Fond de rezervă. — Tartalékalap kamat C. 652	88			Dela cambii de bancă. — Bank váltóktól C. 17832	07		
„ „ penziuni. — Nyugdíjalap kamat „ 64	—			„ „ cu acop. hip. — Jelz. bizt. váltóktól „ 27784	73		
„ „ cultural. — Jótékonycélu alap kamat „ 37	36			„ „ imprum. hip. — Jelzálog kölcsönöktől „ 7027	30	52644	10
Depuneri spre fructificare. — Betét kamat „ 20238	81			Proviziuni. — Jutalékok		8356	35
Reescont. — Visszleszámitolási kamat „ 8407	92	29400	97	Taxe de cereri. — Kérvény díjak		101	70
Dare — Adó:				Diverse. — Különfélék		1723	97
Directă și comunală. — Egyenes és községi adó C. 3041	83						
Competință de timbru. — Bélyegilleték „ 32	28						
10% după inter. de dep. — 10% betétkamat adó „ 2023	88	5097	99				
Spese — Költségek:							
Salare. — Fizetések C. 6693	32						
Marce de prezență. — Jelenléti díjak „ 620	—						
Chirie. — Házbér „ 897	32						
Relut de cvartir. — Lakbérek „ 441	65						
Curente. — Kezelési költségek „ 3621	95	12274	24				
Amortizări — Leírások:							
10% din mobiliar. — 10% felszerelésből		123	45				
Profit curat. — Tiszta nyereség		15929	47			62826	12
		62826	12			62826	12

Băsești, la 31 Decembre 1910. — Szilágyiillésfalva, 1910. december 31.

Mihai Bohățel m. p.,
director executiv. — vezérigazgató.

Iacob Felezeu m. p.,
contabil. — könyvelő.

Direcțiunea: — Igazgatóság:

George Pop de Băsești mp., Vasile Pop mp., Vasile Mica mp., Dr. George Pop mp., Antoniu Băliban mp., Petru Pop mp., Dr. Mihailu Pap mp.
prezident. — elnök. v.-prezident. — alelnök.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am găsit în deplină consonanță cu registrele institutului. — Alólirott felügyelő-bizottság jelen számlákat megvizsgáltuk és összehasonlítván az intézet könyveivel, helyesnek és megegyezőnek találtuk.

Băsești, la 24 Ianuarie 1911. — Szilágyiillésfalva, 1911. január 24.

Andrei Cozma mp., prezident-elnök.

Dominic Rațiu mp.

Vasile Gavriș mp.

George Maior mp.